

KYMENLAAKSON AMMATTIKORKEAKOULU

Metsätalouden koulutusohjelma/ metsätalous

Mervi Schroderus

METSÄNOMISTAJIEN NÄKEMYKSIÄ METSIEN SUOJELUSTA MHY PÄIJÄT-
HÄMEEN ALUEELLA

Opinnäytetyö 2012

TIIVISTELMÄ

KYMENLAAKSON AMMATTIKORKEAKOULU

Metsätalous

SCHRODERUS, MERVI

Metsänomistajien näkemyksiä metsien suojelusta Mhy

Päijät-Hämeen alueella

Opinnäytetyö

59 sivua

Työn ohjaaja

Lehtori Pekka Kuitunen

Toimeksiantaja

Metsänhoitoyhdistys Päijät-Häme

Marraskuu 2012

Avainsanat

METSO-ohjelma, luontokohteet, monimuotoisuus, metsien suojelu, metsät, luonnonsuojelu

Työssä tutkittiin metsänomistajien kokemuksia ja näkemyksiä metsien suojelun toimivuudesta teemahaastatteluilla. Kansainvälisellä tasolla on solmittu vuonna 1992 biologista monimuotoisuutta koskeva yleissopimus Rio de Janeirossa. Kaikkia sopimuksen osapuolia velvoitettiin perustamaan toimintaohjelma monimuotoisuuden turvaamiseksi ja säilyttämiseksi. Etelä-Suomen metsien monimuotoisuuden turvaamiseksi laadittu toimintaohjelma 2008 - 2016 (METSO) on osa tätä hanketta. Suomessa metsä- ja luonnonsuojelulaki määrittelevät metsien käsittelyä. Erityisen tärkeät arvokkaat elinympäristöt ovat pienialaisia ja selkeästi muusta metsäluonnosta erottuvia kohteita, joiden säästämisestä ja turvaamisesta määrää metsälaki. Näitä kutsutaan ympäristötukikohteiksi.

Haastateltavat koostuivat metsänomistajista, jotka ovat perustaneet yksityismailleen suojelualueen METSO-ohjelman mukaisesti, sekä niistä, joiden maalta on suojeltuna metsälain mukaisia luontokohteita. Tutkimus on tehty kvalitatiivisella teemahaastattelulla, jossa oli mukana yhteensä 24 metsänomistajaa.

Metsänomistajat ovat avainasemassa metsien suojelun onnistumisen kannalta, koska suojelualueita perustetaan jatkossakin yksityismaille. Työssä selviää tärkeää tietoa metsänomistajien näkökulmasta metsien suojelun toimivuudesta ja muutostarpeista. METSO-ohjelman tavoitteena on, että täytetään kansainväliseltä tasolta annetut määräykset suojelun tasosta.

METSO-ohjelmaa ja ympäristötukihankkeita pidettiin pääasiassa toimivina, mutta kehitystarpeita ja puutteitakin ilmeni. Päällimmäisinä tarpeina mainittiin suojelun ja vapaaehtoisuuden mainostaminen, selkeiden ohjeiden saaminen sekä metsien käsittelyn huomioiminen talousmetsissä ja puutteena tyytymättömyys maksettuun korvaukseen. Vertailemalla METSO-ohjelmassa mukana olevien metsänomistajien ja ympäristötukihankkeessa mukana olevien metsänomistajien vastauksia keskenään selviää, että METSO-ohjelmassa mukana olevat ovat innostuneempia ja kiinnostuneempia metsien suojelusta ja sen toimivuudesta.

ABSTRACT

KYMENLAAKSON AMMATTIKORKEAKOULU

University of Applied Sciences

Forestry

SCHRODERUS, MERVI

Forest Owners' Views on Forest
Protection in Forestry Society of Päijät-Häme

Bachelor's Thesis

59 pages

Supervisor

Pekka Kuitunen, lecturer

Commissioned by

Forestry Society of Päijät-Häme

November 2012

Keywords

METSO-program, habitat, biodiversity, forest protection,
forests, nature protection

In my thesis I studied forest owners' experiences and views of functionality of forest protection by interviewing them. In 1992 an international agreement was set at Biological Diversity Convention in Rio de Janeiro. All the parties of the agreement have to set up protection of biodiversity. Southern Finland's forest biodiversity 2008 - 2016 Action Plan (METSO) is a part of this project. Forest and nature conservation laws set the limits of the forest management in Finland. Specifically important valuable habitats are small and clearly distinguishable from the rest of the forest. Forest law decides management of these habitats.

My interviewees consisted of forest owners who have set up a conservation area according METSO-program on their private lands and those for which the land is protected under the Forest law of natural attractions. I made qualitative theme interviews, which included 24 forest owners.

Forest owners are in key position to the success of forest conservation because private protection lands are established in the future, too. This examination gives important information on the functionality of forest protection and possible necessity of changes. METSO-program will aim at fulfilling the demands of the international level on forest protection.

Forest owners regarded that METSO-program is mainly workable but there are some grievances. Interviewees mention that forest protection and voluntariness should be advertised more. They also hope for clear indications and consideration of forest management in commercial forests. Dissatisfaction turned out also with indemnity paid. Forest owners who were part of METSO- program were more excited and enlightened on forest protection than those forest owners who were part of forest law habitats.

SISÄLLYS

TIIVISTELMÄ

ABSTRACT

1. JOHDANTO	6
2. TYÖN TAUSTOJA	7
2.1 Luonnonsuojelu	7
2.2 Metsänhoitoyhdistys Päijät-Häme	8
3. METSÄLUONNON SUOJELU SUOMESSA	9
3.1 Suojeluohjelmat	11
3.2 Metsäluonnon arvokkaat elinympäristöt	12
3.3 Etelä-Suomen metsien monimuotoisuuden turvaaminen 2008 – 2016; toimintaohjelma METSO	14
3.4 Talousmetsien luonnonhoito	16
3.4.1 Ympäristötukikohteet	17
3.5 Kestävän metsätalouden rahoituslaki	18
4. AINEISTON HANKINTA	19
4.1 Menetelmän esittely	19
4.2 Haastattelukysymykset	21
4.3 Kohderyhmän valinta	22
5. TULOKSET	23
5.1 Haastattelut	23
5.1.1 Metso	24
5.1.2 Ympäristötukihankkeet	33
5.2 Koko aineiston tulokset	40
6. TULOSTEN TARKASTELU	45
6.1 Tulosten eroavaisuudet	45
6.2 Metsäluonnon suojelun muutostarpeet	55

7. JOHTOPÄÄTÖKSET	56
LÄHTEET	58

1. JOHDANTO

1992 solmittiin biologista monimuotoisuutta koskeva yleissopimus Rio de Janeirossa. Kaikkia sopimuksen osapuolia velvoitettiin perustamaan toimintaohjelma monimuotoisuuden säilyttämiseksi ja turvaamiseksi. Suomen valtioneuvosto teki vuonna 2006 periaatepäätöksen luonnon monimuotoisuuden suojelun ja kestävän käytön strategias- ta vuosille 2006 - 2016. Etelä-Suomen metsien monimuotoisuusohjelma 2008 - 2016 (METSO) on osa tätä sopimusta. Haastattelin työssäni metsänomistajia, jotka ovat itse mukana METSO-ohjelmassa. Selvitin heidän näkemyksiään suojelun toimivuudesta ja kehitystarpeista. Metsänomistajat ovat avainasemassa METSO-ohjelman toimivuuden kannalta. Pienistä suojelualueista kasvaa suuri kokonaisuus, joten on tärkeää, että maanomistajat kokevat METSO-ohjelman toimivaksi ja tarpeelliseksi.

Metsäluonnon suojelu on tärkeää, jotta luonnon monimuotoisuus saadaan turvattua. Etelä-Suomessa on vain vähän suojeltuja metsiä, mutta silti arvokkaita elinympäristö- jä, jotka tulisi erityispiirteidensä vuoksi säästää. Nämä elinympäristöt ovat luontaisesti syntyneitä ja yleensä kehittyneet pitkällä aikavälillä. Arvokkaissa elinympäristöissä kasvaa ja elää harvinaisia lajeja, jotka saattavat metsän käsittelyn myötä kadota. Met- sien käsittelyä rajoittavat metsä- ja luonnonsuojelulaki. Toimintaa ohjataan oikeaan suuntaan tavoiteohjelmilla ja sopimuksilla.

METSO- ohjelma on hyvä väline saada metsänomistajat tarjoamaan metsäisiä luonto- kohteitaan mukaan ohjelmaan. Suojelu on vapaaehtoista ja siitä maksetaan korvaus. Selvittämällä metsänomistajien toiveita, näkemyksiä ja suojeluhalukkuutta saadaan arvokasta tietoa luonnonsuojelun kehittämistä varten. Positiiviset metsänomistajien suojelukokemukset edesauttavat suojelun jatkuvuutta. Pyrin tutkimuksessani selvittä- mään hyvin yksityiskohtaisesti tekijöitä, jotka vaikuttavat metsänomistajan suojelu- päätökseen sekä positiivisiin ja negatiivisiin kokemuksiin suojelusta.

2. TYÖN TAUSTOJA

Suoritin metsäalan opintojeni harjoittelua Metsänhoitoyhdistys Päijät-Hämeessä. Suunnitellessani opinnäytetyötäni halusin sen aiheen liittyvän metsien suojeluun. Keksinkin aiheen tutkimukselleni ja Mhy Päijät-Häme ryhtyi työn toimeksiantajaksi. Työn nimeksi muodostui "Metsänomistajien näkemyksiä metsien suojelusta Mhy Päijät-Hämeen alueella". Työni aihealue on osa laajempaa luonnonsuojelun kokonaisuutta, jota esittellään kohdassa 2.1.

2.1 Luonnonsuojelu

Tutkimukseni aihealue käsittää vain pienen osan metsien suojelusta koko kansainvälisen luonnonsuojelu-käsitteen alla. Luonnonsuojelun taustalla on monia sopimuksia, päätöksiä ja ohjelmia. Kansainvälisellä tasolla on solmittu vuonna 1992 Rio de Janeirossa biologista monimuotoisuutta koskeva yleissopimus (Convention on Biological Diversity, CBD), jonka tavoitteena on maapallon ekosysteemien, eläin- ja kasvilajien sekä niiden sisältämien perintötekijöiden monimuotoisuuden suojelu, kestävä käyttö sekä perintötekijöiden käytöstä saatavien hyötyjen oikeuden mukainen jako. Tämän YK:n biodiversiteettisopimuksen on todettu olevan maapallon biologisen monimuotoisuuden säilyttämisen tärkein tekijä. Vuonna 2010 sopimuksen oli allekirjoittanut jo 168 valtiota ja EU. (Saaristo 2009, 20)

Biologisella monimuotoisuudella (biodiversiteetti) tarkoitetaan kasvien, eläinten ja mikro-organismien monimuotoisuutta, ekosysteemien monimuotoisuutta ja lajien sisäistä geneettistä monimuotoisuutta. (Ympäristöministeriö 2012)

Kestävän kehityksen huippukokouksessa vuonna 2002 tavoitteena oli hidastaa vuoteen 2010 mennessä ihmistoiminnasta johtuvaa monimuotoisuuden häviämistä. Nyt EU on päättänyt vielä tiukemmasta tavoitteesta pysäyttää monimuotoisuuden väheneminen kokonaan. (Ympäristöministeriö 2012)

Sopimuksen kaikilla osapuolilla on velvollisuus laatia biologisen monimuotoisuuden suojelun ja kestävä käytön strategia ja toimintaohjelma. Laadittu sopimus velvoittaa osapuolia muun muassa suojelualueiden perustamiseen ja ylläpitämiseen, uhanalaisten

lajien ja populaatioiden suojeluun ja biologisen monimuotoisuuden seurantaan. Tavoitteena on, että suojelualueista muodostuisi kattava verkosto, jossa 10 prosenttia jokaisen luontotyypin pinta-alasta olisi suojeltuna. Pohjoismailla on velvollisuus auttaa niitä köyhiä maita sopimuksen toteuttamisessa, joiden kanssa niillä on kehitysyhteistyötä, sillä biodiversiteettisopimusta toteutetaan kansallisesti. (Ympäristöministeriö 2012)

Joulukuussa 2006 Suomen valtioneuvosto hyväksyi luonnon monimuotoisuuden suojelun ja kestävän käytön uuden strategian vuosiksi 2006 - 2016 ja Suomen biologista monimuotoisuutta koskevan kansallisen strategian ja toimintaohjelman. (Saaristo 2009, 20)

2.2 Metsänhoitoyhdistys Päijät-Häme

Opinnäytetyöni toimeksiantaja on Metsänhoitoyhdistys Päijät-Häme, joka on yksi Suomen suurimmista metsänhoitoyhdistyksistä. Se syntyi 1.1.2009, kun Metsänhoitoyhdistys Itä-Häme ja Metsänhoitoyhdistys Salpausselkä fuusioituivat. Yhdistyksen toiminta-alue kattaa Asikkalan, Hartolan, Heinolan, Hollolan, Hämeenkosken, Kärkölän, Lahden, Nastolan, Padasjoen ja Sysmän. Yhdistyksellä on 10 toimistoa. Hallinnollinen päätoimisto sijaitsee Sysmässä ja toiminnanjohtajana toimii Jari Yli-Talonen. Mhy Päijät-Hämeessä työskentelee 45 metsäalan toimihenkilöä, jotka palvelevat 6988:aa metsänomistajaa. Yksityismetsiä Mhy Päijät-Hämeen alueella on yhteensä 244 966 hehtaaria. Yhdistys työllistää yrittäjät ja urakoitsijat mukaan lukien yli 200 henkilötyövuotta. (Metsänhoitoyhdistys Päijät-Häme 2012)

Mhy Päijät-Häme tekee 70 % alueensa puunmyyntisuunnitelmista ja 50 % puukaupoista metsänomistajien valtuuttamana. Mhy:n osuus metsänhoitotöistä on 75 %. Metsänhoitoyhdistyksen toiminta perustuu metsänhoitomaksuvaroilla tapahtuvaan liiketoimintaan. Mhy Päijät-Hämeen kokonaisliikevaihto oli vuonna 2010 9,6 miljoonaa euroa. (Metsänhoitoyhdistys Päijät-Häme 2012)

Yhdistyksien toimintaa varten on säädetty laki metsänhoitoyhdistyksistä. Metsänomistajat itse rahoittavat metsänhoitoyhdistyksen toiminnan ja hallinnoivat sitä. Yhdistyk-

sien ensisijainen tarkoitus onkin edistää metsänomistajien harjoittamaa metsätaloutta ja tehdä siitä kannattavaa sekä avustaa muissa metsänomistajan metsätalouteen liittyvissä tavoitteissa. (Metsänhoitoyhdistys Päijät-Häme 2012)

Päijät-Hämeen metsänhoitoyhdistys halusi lähteä tutkimukseni toimeksiantajaksi, sillä se tarjoaa yhä laajemmin metsänsuojelukohteisiin liittyviä palveluita. Metsänhoitoyhdistyksellä on erikseen METSO-asiantuntijoita, jotka auttavat metsänomistajia suojelukohteisiin liittyvissä asioissa. Päijät-Hämeen mhy:llä on myös lähitulevaisuuden suunnitelmissa tarjota suojeluhankkeessa mukana oleville metsänomistajille luonnonhoitotöitä luontokohteelle.

3. METSÄLUONNON SUOJELU SUOMESSA

Suomen metsäluonnon suojelun taustalla on monia sopimuksia, ohjelmia ja lakeja. Metsiä on perinteisesti totuttu suojelemaan perustamalla luonnonsuojelualueita. Vuonna 2005 Suomen metsämaasta oli suojeltu 8,9 prosenttia. Tästä osasta 4,5 prosenttia on tiukasti suojeltua, jolloin alueella ei harjoiteta metsätaloutta ollenkaan. Suomen ensimmäiset luonnonsuojelualueet perustettiin 1938 ja niistä neljä oli kansallispuistoja ja kuusi oli luonnonpuistoja. Etelä-Suomessa metsien suojelun tarve on suurin, koska suojeltujen alueiden määrä on pienempi muuhun maahan verrattuna. METSO- ohjelmalla pyritään yhdistämään monimuotoisuuden suojelu ja hoito sekä metsien talouskäyttö. (Ympäristöministeriö 2012)

Suomen metsien käyttöä on säädelty jo vuosisatojen ajan. Suomen ensimmäinen metsälaki astui voimaan vuonna 1886 ja sen tarkoituksena oli estää metsien hävittäminen. Nykyinen metsälaki tuli voimaan vuonna 1997. Tällöin jo tarkoituksena oli metsäluonnon monimuotoisuuden turvaaminen ja kestävä taloudellinen käyttö. (Ympäristöministeriö 2012)

Luonnon monimuotoisuuden kannalta tärkeitä tekijöitä ovat erityisen tärkeät elinympäristöt. Metsälaiissa on määritelty seitsemän tällaisten elinympäristöjen ryhmää ja ohjeet, joilla näitä kohteita on luvallista hoitaa. Erityisen tärkeitä elinympäristöjä kutsutaan myös avainbiotoopeiksi, jotka ovat pieniä suojeltuja alueita talousmetsän keskellä. Avainbiotoopit ovat harvinaisten ja vaativien eliöiden muodostamia elinympäristö-

jä. Yleisimmin näitä ovat esimerkiksi pienvesien ympäristöt, kosteikot, lehtolaikut ja kallioalueet. Erityisen tärkeät elinympäristöt erottuvat selvästi muusta metsästä, ovat pienialaisia, luonnontilaisia tai sitä muistuttavia. Niiden erityispiirteitä ei saa metsälain mukaan hävittää metsähoidon toimenpiteillä.

Metsälakia sovelletaan maan kaikissa talousmetsissä ja se määrittää minimitason ja sen vaativat metsänkäytön rajoitukset. Metsänhoidossa pyritään käyttämään menetelmiä, jotka muistuttavat mahdollisimman paljon luonnon omia prosesseja, jolloin metsän muuttuva lajikoostumus ja puuvarannot turvataan. Metsälaki ei aseta muita metsänhoitovelvoitteita kuin metsän uudistamisen päätehakkuun jälkeen. Suomessa metsien monimuotoisuutta seurataan valtakunnallisella ja alueellisella tasolla. Valtakunnallisella tasolla asioista vastaavat maa- ja metsätalousministeriö yhdessä muiden metsäorganisaatioiden sekä ympäristöministeriön ja muiden ympäristöviranomaisten kanssa. Alueellisella tasolla laaditut metsäohjelmat toteuttavat kestävän, ekologisen monikäytön ja metsänhoidon sekä puuntuotannon tavoitteita. (Meriluoto 1998, 15)

Ensimmäinen luonnonsuojelulaki säädettiin jo vuonna 1923, jolloin suojelalueiden perustaminen Suomessa kiihtyi. Nykyinen luonnonsuojelulaki valmisteltiin samaan aikaan metsälain kanssa 1990-luvulla. Luonnonsuojelulain tavoitteena on suojella Suomen luonnon monimuotoisuutta takaamalla eri luontotyyppeiden suotuisan suojelun taso ja alkuperäisten lajien säilyminen. Laki vastaa Euroopan unionin asettamia velvoitteita sekä suojelun uusimpia tarpeita. Erityisesti se vastaa lintu- ja elinympäristödirektiivin sekä kansainvälisen luonnon monimuotoisuussopimuksen asettamia velvoitteita. Natura 2000 -ohjelma toteuttaa unionin lintu- ja elinympäristödirektiivejä. Suomi oli ensimmäisiä maita, joka toteutti Natura 2000 -ohjelmaa ja näin täytti kansainvälisen sopimuksen velvoitteet. Luonnonsuojelulaissa on määritelty yhdeksän suojeltavaa luontotyyppiä, joita ovat lehdot, pähkinäpuumetsät, tervalepikot, merenrantaniityt, merenrannan hiekkadyynit, katajaniityt, puustoiset niityt ja avoimien maisemien suuret puut. Luonnonsuojelulain määrittelemät elinympäristöt saattavat vaatia monesti varovaista hoitoa säilyäkseen. Kohteet ovat harvinaisia ja pienialaisia, mutta monimuotoisuuden ja maiseman kannalta tärkeitä. (Ympäristöministeriö 2012)

3.1 Suojeluohjelmat

Suomessa on seitsemän valtioneuvoston periaatepäätöksillään hyväksymää valtakunnallista suojeluohjelmaa, joita ovat kansallis- ja luonnonpuisto-ohjelma sekä rantojen, lehtojen, harjujen, soiden ja vanhojen metsien suojeluohjelmat. Suojeluohjelmien tavoitteina on edustaa kaikkia Suomessa tavattavia luontotyyppejä. Suojelualuilla voidaan ylläpitää alueiden niille tyypillistä eläin- ja kasvilajistoa sekä turvata uhanalaisia lajeja. Suojelualueita on myös yksityismailla, mutta suurin osa sijaitsee valtion maalla. (Ympäristöministeriö 2012)

Suomen laajimmat metsien suojelualueet ovat Urho Kekkosen kansallispuisto ja Lemmenjoen kansallispuisto. Suomessa on 37 kansallispuistoa, joiden yhteispinta-ala on 978 900 hehtaaria, ja 19 luonnonpuistoa, joiden yhteispinta-ala on 153 600 hehtaaria. Näitä alueita hoitaa Metsähallitus. Kansallispuistot säilytetään mahdollisimman luonnontilaisina ja ne pidetäänkin kohdetta muuttavien metsätaloustoimien ulkopuolella. Kansallispuistojen tarkoituksena on luonnon säilyttämisen ohella tarjota ihmisille mahdollisuus nähdä Suomen luonnon arvokkaimpia kohteita, niiden eliölajistoa ja erilaisia elinympäristöjä sekä maisemallisesti tärkeitä piirteitä. (Ympäristöministeriö 2012)

Luonnonpuistojen suojelumääräykset ovat kansallispuistoja tiukemmat. Luonnonpuistot ovat lähinnä tutkimustarkoitusta ja luonnonsuojelua varten, joten ne pyritään pitämään mahdollisimman koskemattomina. (Ympäristöministeriö 2012)

Suomen suoalasta on nykyään suojeltuna noin 1,13 miljoonaa hehtaaria, joka on lähes 13 prosenttia. Suurin osa tästä suojellusta alueesta Etelä-Suomessa sijaitsee kansallispuistoissa. Pohjois-Suomessa on monia Euroopan mittakaavassa arvokkaita ja ainutlaatuisia rimpisiä ja eliöstöltään monimuotoisia aapasukeskittymiä. Soidensäilytysuunnitelmat laadittiin jo 1960-luvulla, mutta vasta vuonna 1978 valtioneuvosto vahvisti soiden suojelun perusohjelman. Täydennystä ohjelmaan tuli vuonna 1981, jolloin siihen kuului noin 600 kohdetta Suomen uhanalaisimmat suotyypit ovat lähteisiä, korpisia ja lettoisia. (Ympäristöministeriö 2012)

Harjuluonnon monimuotoisuuden säilymiseksi on säädetty valtakunnallinen harjujen-suojeluohjelma 1984. Ohjelman tavoitteena on säilyttää siihen kuuluvien harjualueiden geologiset, geomorfologiset ja maisemalliset piirteet. Suojeltavien alueiden luonnotilaa ei saa heikentää esimerkiksi maa-ainesten otolla. Harjensuojeluohjelma perustuu pääasiassa maa-ainestenottolakiin. (Ympäristöministeriö 2012)

Valtioneuvosto hyväksyi periaatepäätöksellä valtakunnallisen lehtojensuojeluohjelman vuonna 1989. Lehtojensuojeluohjelman tavoitteena on suojella erityyppisiä lehtoja eri lehtokasvillisuusvyöhykkeillä sekä turvata niiden eläin- ja kasvilajisto. Suurin osa suojeltavista lehtoista sijaitsee Etelä-Suomessa. Suojeltuja alueita on yhteensä 436 kappaletta. Erityisen tärkeät elinympäristöt lukeutuvat lehtojensuojeluohjelmaan. (Ympäristöministeriö 2012)

Valtioneuvosto on tehnyt kolme periaatepäätöstä vanhojen metsien suojelusta. Ensimmäinen päätös on vuodelta 1992 ja sen jälkeen suojeluohjelmaa on täydennetty kaksi kertaa vuosina 1995 ja 1996 lisäämällä suojeltuja hehtaareja. Vanhat metsät ovat harvinaisia nykyään tehokkaan metsätalouden takia, mutta ne ovat kuitenkin erittäin tärkeitä luonnon monimuotoisuudelle. Vanhoissa metsissä elää 31 prosenttia uhanalaisista lajeista. (Ympäristöministeriö 2012)

Valtioneuvosto hyväksyi periaatepäätöksellä rantojensuojeluohjelman vuonna 1990. Sen tavoitteena on suojella arvokasta meri- ja järviluontoa eri puolilla Suomea. (Ympäristöministeriö 2012)

3.2 Metsäluonnon arvokkaat elinympäristöt

Arvokkaat elinympäristöt ovat yleensä pienialaisia, poikkeavat selvästi metsäluonnosta ja erottuvat ympäristöstään. Näissä kohteissa on vaatekivien, uhanalaisten ja harvinaisten lajien esiintyminen hyvin todennäköistä. Siksi näitä kohteita pyritään suojelemaan talousmetsissä. Arvokkaat elinympäristöt jätetään yleensä metsänkäsittelyssä kokonaan ulkopuolelle tai niiden käsittelyssä noudatetaan erityistä varovaisuutta. Suojelemalla näitä elinympäristöjä turvataan monimuotoisuuden kannalta tärkeät ominaispiirteet. (Lönnerberg 2004, 17; Metsähallitus 2010)

Avainbiotooppi tarkoittaa yleiskäsitteenä kaikkia arvokkaita elinympäristöjä, jotka voidaan jakaa metsälain määrittelemiin erityisen tärkeisiin elinympäristöihin, luonnonsuojelulain määrittelemiin suojeltuihin luontotyyppeihin, hyvän metsänhoidon suositusten mukaisesti säilytettäväksi suositeltaviin arvokkaisiin elinympäristöihin ja PEFC-metsäsertifiointikriteeristöön. Metsälain erityisen tärkeiden luontokohteiden käsittelyä säätelee metsälaki. Luonnonsuojelulain suojeltujen luontotyyppien käsittelyä koskee myös metsälaki, kunnes ympäristökeskus rajaa kohteen ja luonnonsuojelulaki astuu kohteella voimaan. Metsänomistajien suositellaan omin päätöksin ottavan huomioon hyvän metsänhoidon suositusten mukaisesti arvokkaat elinympäristöt käsitellessään metsää. PEFC-metsäsertifiointikriteeristön mukaiset kohteet eivät ole lakisääteisiä, mutta metsänomistaja sitoutuu ottamaan kohteet huomioon toteuttaessaan sertifiointin mukaista metsänhoitoa. (Saaristo 2009, 45)

Monimuotoisuuden kannalta metsälain erityisen tärkeissä elinympäristöissä ei suositella tehtävän ollenkaan metsänkäsittelyä. Maa- ja metsätalousministeriön päätöksen mukaan pienimuotoinen metsänkäsittely on metsälakikohteilla kuitenkin sallittua. Kohteen on kuitenkin täytettävä lain kriteerit käsittelyn jälkeenkin. Toimenpiteiden vaikutusta on harkittava tapauskohtaisesti, mutta toimenpiteet tulee tehdä elinympäristöjen ominaispiirteet säilyttävällä tavalla. Kaikista metsälakikohteilla tehtävistä toimenpiteistä on tehtävä metsänkäyttöilmoitus. Metsälakikohteilla ei saa tehdä avohakkuita, voimakasta maanmuokkausta, ojitusta, metsätietä, purojen ja norojen perkausta, kemiallista torjuntaa esimerkiksi kantokäsittelyaine Urealla, ulkomaisten puulajien viljelyä eikä toimenpiteitä, jotka olennaisesti muuttavat puuston varjostus- ja suoja-vaikutusta. (Saaristo 2009, 50)

Metsälain 10. pykälän mukaan erityisen tärkeitä elinympäristöjä, joita kutsutaan metsälakikohteiksi, ovat seuraavat:

1. lähteiden, purojen ja pysyvän veden juoksu-uoman muodostavien norojen sekä pienten lampien välittömät lähiympäristöt
2. ruoho- ja heinäkorvet, saniaiskorvet sekä lehtokorvet ja Lapin läänin eteläpuolella sijaitsevat letot
3. rehevät lehtolaikut
4. pienet kangasmetsäsaarekkeet ojittamattomilla soilla
5. rotkot ja kurut

6. jyrkänteet ja niiden välittömät alusmetsät sekä
7. karukkokankaita puuntuotannollisesti vähätuottoisemmat hietikot, kalliot, kivikot, louhikot, vähäpuustoiset suot ja rantaluhdat.

Luonnonsuojelulain 29. pykälän mukaan suojeltuja luontotyyppinä ovat

1. luontaisesti syntyneet, merkittävältä osin jaloista lehtipuista koostuvat metsiköt
2. pähkinäpensaslehdot sekä
3. terväleppäkorvet.

PEFC-metsäsertifiointikriteeristön mukaisia luonnonsuojelullisesti arvokkaita elinympäristöjä ovat

1. supat ja luontaisesti puuttomat tai vähäpuustoiset paahderinteet
2. ojittamattomat korvet
3. ojittamattomat lettorämeet
4. ojittamattomat letot Lapin läänissä
5. lehtipuuvaltaiset lehdot
6. puustoltaan vanhat metsät sekä
7. luonnontilaiset tulvametsät ja metsäluhdat.

Hyvän metsänhoidon suositusten mukaisia säästettäväksi suositeltavia kohteita ovat

1. elinympäristöt, jotka eivät täytä metsä- ja luonnonsuojelulain tai metsäsertifioinnin vaatimuksia, mutta joissa on monimuotoisuudelle tärkeitä rakennepiirteitä
2. ruohoiset suot
3. hakamaat sekä
4. metsäniityt.

(Saaristo 2009, 45)

3.3 Etelä-Suomen metsien monimuotoisuuden turvaaminen 2008 – 2016; toimintaohjelma METSO

Valtioneuvosto päätti vuonna 2002 toimintaohjelmasta Etelä-Suomen, Oulun läänin länsiosan ja Lapin läänin lounaisosan metsien monimuotoisuuden turvaamiseksi. Tätä kutsuttiin METSO:n kokeiluvaiheeksi 2002 - 2007. Ohjelman tavoitteena oli turvata metsäisille luontotyypeille ja uhanalaisille lajeille tärkeitä elinympäristöjä ja metsien

rakennepiirteitä. Ohjelmassa kokeiltiin vapaaehtoisia keinoja monimuotoisuuden turvaamiseksi yksityismetsissä. Sitten valtioneuvosto hyväksyi periaatepäätöksen Etelä-Suomen metsien monimuotoisuuden toimintaohjelmasta 2008 - 2016 (METS-ohjelma). Ohjelman tavoitteeksi asetettiin pysäyttää metsäisten luontotyyppien ja metsälajien taantuminen ja vakiinnuttaa luonnon monimuotoisuuden suotuisa kehitys vuoteen 2016 mennessä. Tarkoituksena on kehittää suojeluverkostoa METSO-ohjelman avulla neuvomalla metsänomistajia, kehittämällä talousmetsien luonnonhoitoa, metsä- ja ympäristöorganisaatioiden yhteistyöllä sekä metsäammattilaisten koulutuksella. (Ympäristöministeriö 2008, 7)

METS-ohjelman valintaperusteet perustuvat kokeiluvaiheen ohjelmaan. Valintaperusteet tukevat päätöksiä, joita on tehty monimuotoisuuden turvaamiseksi. Niiden perusteella pyritään valitsemaan monimuotoisuuden kannalta parhaita ja merkittävimpiä kohteita mukaan METSO-ohjelmaan. (Ympäristöministeriö 2008, 7)

METS-ohjelman toteutus perustuu vapaaehtoiseen suojelutoimintaan. Valintaperusteet määrittelevät kohteet, mutta jokainen kohde vaatii valintaperusteiden soveltamista ja tapauskohtaista harkintaa. Keskeisin valintaperuste on monimuotoisuuden kannalta tärkeä elinympäristö. Elinympäristön merkitykseen vaikuttaa sen puuston rakennepiirteiden määrä ja laatu. Valintaperusteet on jaettu kolmeen luokkaan. Ensimmäisessä luokassa kohteet ovat puuston rakennepiirteiltään tai lajistoltaan jo tällä hetkellä merkittäviä ja ne ovat ensisijaisesti METSO-ohjelman kohteita. Toisessa luokassa on monimuotoisuuden kannalta tärkeitä puuston rakennepiirteitä tai monipuolista lajistoa. Puusto on ensimmäisen luokan kohteisiin verraten nuorempaa ja niukemmin lahopuustoista. Kolmannessa luokassa on monimuotoisuuden kannalta suotuisaan suuntaan nopeasti kehittyviä, luonnonhoitotoimenpitein kehitettäviä tai ennallistamalla kunnostettavia kohteita. Kolmannen luokan elinympäristöissä on syytä ottaa huomioon kohteen sijainti ja pidemmän aikavälin muutokset kohteella. Valtioneuvoston periaatepäätöksen mukaisesti monimuotoisuuden kannalta merkittävimpiä puustoisia elinympäristöjä ovat lehdot, runsaslahopuustoiset kangasmetsät, pienvesien lähimetsät, puustoiset suot ja soiden metsäiset reunat, metsäluhdat ja tulvametsät, harjujen paahdeympäristöt, maankohoamisrannikon monimuotoisuuskohteet, puustoiset perinnebiotoopit, kalkkikallioiden ja ultraemäksisten maiden metsäiset elinympäristöt sekä muut monimuotoisuudelle merkittävät metsäiset kalliot, jyrkänteet ja louhikot. (Ym-

päristöministeriö 2008, 8. Ympäristöministeriö)

Edellisen luokituksen lisäksi kohteiden arvottamisessa tulee ottaa huomioon kohteen kokonaismerkitys ja turvaamisen hyöty pidemmällä aikavälillä suhteessa kustannuksiin. Kohteen valintaan vaikuttavat elinympäristökohtaisten valintaperusteiden lisäksi kohteen sijainti, koko, lajisto ja kohteeseen rajoittuvat luontotyypit sekä tarve tehdä luonnonhoito- tai ennallistamistoimenpiteitä. Kohde vaikuttaa kokonaisuutena siihen, kuinka paljon maanomistajalle maksetaan korvausta. (Ympäristöministeriö 2008, 9)

Alueelliset metsä- ja ympäristöviranomaiset tekevät päätöksen kohteen soveltuvuudesta METSO-ohjelmaan. Metsänomistajat voivat itse tarjota metsäkohteitaan suojelemaan ja kysyä neuvoa kohteensa monimuotoisuuden arvioinnissa metsäkeskuksilta ja ELY-keskuksilta. Luonnonsuojelulain nojalla rahoitettavat, metsien monimuotoisuutta turvaavat keinot tähtäävät kohteiden pysyvään tai määräaikaiseen suojelemaan. Pysyvässä suojelemaan pyritään yksityisten, maanomistajan omistukseen jäävän suojelemaan perustamiseen, alueen myymiseen valtiolle luonnonsuojelualueeksi tai olemassa olevaan suojelemaan liitettäväksi. Toteuttamistapa valitaan niin, että se palvelee metsänomistajan toiveita, tukee parhaalla mahdollisella tavalla monimuotoisuutta sekä huomioi yhteiskunnan voimavarojen käytön. Ongelmana on, että luontokohteet ovat monesti pienialaisia ja hitaasti kehittyviä, jolloin niiden arvot pitäisi turvata pidemmäksi aikaa. Mikäli kohde suojelemaan määräaikaisesti, alueen käyttöoikeus palaa metsänomistajalle sopimuksen päätyttyä. (Ympäristöministeriö, 2)

3.4 Talousmetsien luonnonhoito

Talousmetsien luonnonhoito on yleisnimitys toimille, joilla toteutetaan puuntuotannolle rinnakkaisia tavoitteita metsänkäsittelyssä. Talousmetsien luonnonhoidon ja suositusten taustalla on useita kansallisia ja kansainvälisiä sopimuksia, päätöksiä ja ohjelmia. Metsäluonnon hoito perustuu tutkimustietoon, lakiin ja metsäsertifioinnin määräyksiin. Talousmetsien luonnonhoidossa huomioidaan puuntuotannon ohella metsien monimuotoisuuden turvaaminen, vesien suojelemaan, metsämaisema ja käyttömahdollisuuksien lisääminen. Talousmetsien luonnonhoidon keinoja on paljon ja niitä kehitetään jatkuvasti. Monimuotoisuuden turvaamisessa hyödynnetään arvokkaiden elinympäristöjen ja rakennepiirteiden säilyttämistä. Myös elinympäristöjen hoitoon ja kun-

nostukseen kiinnitetään huomiota. Tärkeimpien yhteiskunnallisten tavoitteiden toteuttamisesta metsien käytössä on säädetty metsälaissa, mutta myös luonnonsuojelulaissa, vesilaissa ja muinaismuistolaissa säädellään talousmetsissä tapahtuvaa toimintaa. Myös metsänomistajien vapaaehtoisesti tekemät sertifiointisitoumukset sisältävät useita ympäristötavoitteisiin liittyviä vaatimuksia. (Saaristo 2009, 15)

Suomen metsissä elää noin 20 000 eliölajia. Näiden lajien lisäksi luonnon monimuotoisuus ilmenee suomalaiselle metsäluonnolle tyypillisenä elinympäristöjen vaihteluna. Vaihtelua luovat maastonmuotojen ja kasvupaikkojen ravinteisuuden erot, suot, pienvedet sekä paikallinen metsänkäytön historia. Talousmetsien luonnonhoidon lisäksi monimuotoisuuden turvaamiseen tarvitaan suojelualueverkoston kehittämistä, ja tässä toimii apuna METSO- ohjelma. (Ympäristöministeriö 2009, 3)

Luonnon monimuotoisuuden turvaamiseen käytettävät keinot näkyvät metsien käsitteilyssä korjattavan puun määränä sekä maisemana. Toimet ovat näkyviä ja pitkäaikaisia. Käytännön toteutus monimuotoisuuden turvaamiseksi tuottaa monenlaisia ekologisia ja taloudellisia hyötyjä. Metsätalouden kannalta kannattamattomat puut ovat taas metsien monimuotoisuudelle tärkeitä. (Saaristo 2009, 17)

3.4.1 Ympäristötukikohteet

Ympäristötukihankkeen tarkoitus on säästää pienialaiset metsälain erityisen tärkeät elinympäristöt. Metsälakikohteet ryhmitellään reheviin elinympäristöihin, pienvesien välittömiin lähiympäristöihin sekä yleensä vähätuottoisiin elinympäristöihin. Kaikille metsälain erityisen tärkeille elinympäristöille yhteisiä ominaisuuksia ovat luonnontilainen tai luonnontilaisen kaltainen kohde, pienialaisuus sekä selvästi muusta ympäristöstään erottuva kohde. (Saaristo 2009, 21)

Metsänomistajan velvollisuus on säästää metsässään sijaitseva metsälakikohde. Vastuu kohteen erityispiirteiden säilymisestä metsänkäsitteilyn yhteydessä on kuitenkin hakkaajalla tai metsähakkuuoikeuden haltijalla. Mikäli kohde ei täytä metsälakikohteen tunnuspiirteitä, on päätösvalta kohteen säilyttämisestä metsänomistajalla. Hallinnollinen vastuu metsälakikohteiden seurannasta on metsälain toteutumista valvovilla

viranomaisilla eli metsäkeskuksilla. (Saaristo 2009, 22)

Metsänomistaja voi saada kestävän metsätalouden rahoituslain mukaista ympäristötukea, joka korvaa metsälain erityisen tärkeiden elinympäristöjen ominaispiirteiden säilyttämisen kustannuksia. Ympäristötuki haetaan metsäkeskukselta. Tuen myöntämisen edellytys on, että kohteen hakkuuarvo ylittää 4000 euroa tai yli 4 prosenttia metsänomistajan saman kunnan alueella sijaitsevan metsän hakkuuarvosta. Jos arvo ei ylitä näitä rajoja, katsotaan haitan olevan vähäinen ja menevän metsänomistajan omavastuuseen. Ympäristötukisopimus on määräaikainen ja voimassa 10 vuotta kerrallaan. Korvaus maksetaan kertamaksuna sopimuskauden alussa. Aiemmin korvaus oli verotonta tuloa, mutta muuttui 2012 vuoden alussa verotettavaksi tuloksi. Alue jää metsänomistajan omistukseen, mutta jos kiinteistö vaihtaa omistajaa, on uudella omistajalla mahdollisuus irtisanoa sopimus kuuden kuukauden kuluessa omistusoikeuden siirtymisestä. (Ympäristöministeriö 2009, 17; Tapio 2012)

Ympäristötuki koostuu kolmesta osasta. Näitä ovat hakkuuarvokorvaus, joka on vähäisen haitan ylittävä osa kohteen puuston hakkuuarvosta, peruskorvaus, joka on kymmenen kertaa laskennallinen keskikantohinta alkavaa hehtaaria kohden sekä muu korvaus sopimukseen tarvittavasta metsäarvioinnista, kohteen hoidon- ja käytön suunnittelusta, ympäristönhoitotoista sekä rajaamis- ja merkitsemistöistä. Hakkuuarvo määritetään puuston arvona metsäkeskusalueen kolmen edellisen vuoden keskikantohintojen perusteella. Maa- ja metsätalousministeriö vahvistaa keskikantohinnat vuosittain. (Tapio 2012)

3.5 Kestävän metsätalouden rahoituslaki

Kestävän metsätalouden rahoituslain (KEMERA) varat tulevat valtion vuosittain tekemän talousarvion määrärahoista. KEMERA-varoja voidaan myöntää toimenpiteisiin, jotka edistävät metsien kestävää hoitoa ja käyttöä metsälain mukaisesti. Näitä toimenpiteitä ovat puuntuotannon kestävyden turvaaminen, metsien biologisen monimuotoisuuden ylläpitäminen, metsäluonnon hoitohankkeet sekä edellä mainittujen toimintojen edistämistoimenpiteet. (Ympäristöministeriö 2009, 17)

KEMERA-rahoitusta voidaan myöntää yksityiselle maanomistajalle mutta myös muulle hakijalle, jos toimenpiteet kohteella edistävät yksityismetsien kestävää hoitoa ja käyttöä. Rahoitusta saadakseen on laadittava ennen toimenpiteen toteutusta suunnitelma ja toteutuksen jälkeen toteutusselvitys. Metsäkeskus päättää tuen myöntämisestä käytettävissä olevien varojen mukaisesti. (Metsäkeskus 2012)

Metsälakikohteiden turvaamiseksi voidaan myöntää KEMERA-varoista maksettavaa ympäristötukea. Kohteen säästämistä aiheutuvat kulut ja taloudelliset menetykset voidaan korvata valtion varoin kokonaan tai osittain. Myös metsäluonnonhoitoon voi saada korvausta KEMERA- rahoista. Metsäluonnonhoitohankkeina voidaan pitää usean tilan alueelle ulottuvia, tärkeiden elinympäristöjen hoito- ja kunnostustöitä, metsälain 10. pykälässä tarkoitettujen monimuotoisuuden kannalta tärkeiden elinympäristöjen kartoitusta, talousmetsien maisemanhoidon kannalta tärkeitä metsän kunnostustöitä, metsänojitusalueiden laskeutusaltaiden tyhjentämistä, metsäojitusalueen ennallistamista luonnonarvoiltaan tärkeällä alueella ja muita edellä mainittuja vastaavia luonnonhoitoa sekä metsien monikäyttöä, maisema-, kulttuuri- ja virkistysarvoja korostavia, alueellisesti merkittäviä hankkeita. (Metsäkeskus 2012)

4. AINEISTON HANKINTA

Tutkimusta suunnitellessani päätin haastatella sellaisia metsänomistajia luonnonsuojelusta, jotka ovat itse kosketuksissa jollakin tavalla asian kanssa. Rajasin haastateltavien alueen Päijät-Hämeeseen. Selvitin työn toimeksiantajalta, onko Päijät-Hämeen alueella METSO- tai ympäristötukikohteita. Ympäristötukikohteet löytyivät mhy:n omasta asiakasrekisteristä. METSO-kohteista ei ollut vastaavaa listaa mhy:n omissa järjestelmissä, joten otin yhteyttä Kaakkois-Suomen elinkeino, -liikenne- ja ympäristökeskukseen (ELY-keskus). Sain ELY-keskuksesta sähköpostiini listan niistä Päijät-Hämeen alueen metsänomistajista, jotka ovat mukana METSO-hankkeessa.

4.1 Menetelmän esittely

Tein tapaustutkimuksen, jossa selvitin teemahaastatteluilla Mhy Päijät-Hämeen alueen luonnonhoitokohteiden omistajien mielipiteitä ja näkemyksiä tämän hetkisestä luonnonsuojelutilanteesta sekä selvitin heidän omia kokemuksiaan suojelusta heidän luon-

tokohteidensa perusteella. Haastateltavat on jaettu kahteen ryhmään. Toisessa ryhmässä ovat METSO-hankkeessa mukana olevat metsänomistajat sekä ne, jotka ovat keskeyttäneet METSO-hankkeen etenemisen. Toisessa ryhmässä ovat ympäristötuki-hankkeessa mukana olevat metsänomistajat. Vertailin näiden kahden ryhmän välisiä eroja vastauksissa sekä huomioon taustamuuttujat, joita ovat sukupuoli, ikä, asuinpaikka, koulutustausta ja metsänomistuksen suuruus.

Jaoin haastateltavat ikäryhmiin niin, että 20 - 40 -vuotiaat, 40 - 60 -vuotiaat ja yli 60-vuotiaat ovat omissa vertailuryhmissään. Käytin myös haastateltavan asuinpaikkaa vertailun kohteena niin, että vaikuttaako maalla tai kaupungissa asuminen haastateltavan mielipiteisiin. Haastateltavat jaoin koulutustaustan mukaan korkeasti koulutettuihin ja alemman koulutusasteen käyneisiin. Korkeasti koulutettuja ovat kaikki, joilla on ammattikorkeakoulutasoinen tai sitä korkeampi koulutus. Alemman koulutusasteen käyneet ovat kansakoulun, peruskoulun, ammattikoulun tai sitä vastaavan koulun käyneitä. Metsänomistuksen suuruuden jaoin paljon metsää omistaviin, kohtuullisen paljon omistaviin ja vähän omistaviin. Paljon metsää omistavilla metsää on yli 50 hehtaaria, kohtuullisen paljon metsää omistavilla 10- 50 hehtaaria ja vähän metsää omistavilla alle 10 hehtaaria.

Suoritin haastattelut metsänomistajien kotona ja puhelimitse. Haastattelutilanteessa istuimme vastakkain pöydän ääressä ja esitin haastateltavalle laatimiani kysymyksiä. Haastateltava sai vapaasti vastata kysymyksiin, mutta johdin vapaamuotoista keskustelua esittämällä väliin tarkentavia kysymyksiä. Tein samalla muistiinpanoja. Välillä pyysin haastateltavaa selvittämään tarkemmin, mitä hän tarkoittaa, jotta sain kirjattua muistiin oikean sanamuodon. Puhelinhaastatteluissa toimin samalla tavalla. Kirjaamiseen käytin kynää ja paperia. Yritin kirjoittaa mahdollisimman tarkasti muistiin haastateltavan mielipiteen, vaikka en sanasta sanaan saanutkaan kaikkea puhetta kopioitua.

Koin haastateltavien kotona tehdyt haastattelut mielekkäämmiksi kuin puhelinhaastattelut, sillä molemminpuolinen ymmärtäminen oli kasvokkain helpompaa. Paikan päällä tehdyt haastattelut olivat myös vapaamuotoisempia ja haastateltavat puhuivat vapautuneemmin ja enemmän. Puhelinhaastatteluissa jouduin esittämään enemmän selvittäviä kysymyksiä ja vastaukset olivat monesti lyhyempiä kuin kasvokkain tehdyissä haastatteluissa. Paikan päällä tehdyissä haastatteluissa puhe kuitenkin karkasi hel-

pommin sivuun itse aiheesta.

4.2 Haastattelukysymykset

Pohdin tarkkaan, mitä haluan haastateltavilta metsänomistajilta selvittää, ja laadin sen perusteella kysymykset. Sain kysymyksiä laatimiseen apua työn toimeksiantajalta ja työn vastaavalta ohjaajalta. METSO- hankkeessa mukana oleville kysymyksiä muodostui 11 ja ympäristötukihankkeessa mukana oleville 12. Lisäksi selvitin kaikilta haastateltavilta sukupuolen, iän, asuuko maalla vai kaupungissa, koulutustaustan ja metsänomistuksen suuruuden.

METSO-hankkeessa mukana olevien kysymykset.

1. Miksi halusitte kohteenne suojeluun?
2. Millainen kohde? Kuinka suuri alue on?
3. Onko kyseessä pysyvä- vai määräaikainen suojelu? Kuinka pitkä aika?
Jos määräaikainen, miksi ei pysyvä suojelu?
4. Kumpaa pidätte parempana tapana suojella, määräaikaista vai pysyvää? Miksi?
5. Tyydyttääkö teitä saatu korvaus? Mihin korvauksen tulisi perustua?
6. Mitä mieltä olette vapaaehtoisuudesta ja metson eri vaihtoehdoista suojella?
7. Olisitte halunneet kohteen suojeluun, mutta se ei onnistunut, miksi?
Eli tunnetteko valintakriteerit, joilla kohteet valitaan mukaan metsoon? Vai oliko syynä jokin muu?
8. Minkä tahon kautta lähditte mukaan tähän hankkeeseen? (mhy, ELY-keskus, metsäkeskus?) Ja saitteko sieltä riittävästi tietoa METSO- ja ympäristötukiasioista? Tuotiinko teille esille tätä asiaa vai otitteko itse asian esille?
9. Onko metsäluonnonsuojelu mielestänne tärkeää? Miksi?
10. Miten metsäluonnonsuojelua tulisi edistää?
Tulisiko metsäluonnonsuojelua edistää ensisijaisesti uusilla suojelualueilla vai talousmetsien luonnonhoidolla?

11. Onko teillä aiempaa kokemusta metsien suojelusta?

Ympäristötukihankkeessa mukana olevien kysymykset.

1. Millainen kohde? Kuinka suuri alue on?

2. Onko ympäristötuen saaminen mielestänne hyvä vai huono asia? (Eli voitte saada tukea suojellulle kohteellenne.)

3. Onko mieleistä, että kohteenne on suojelussa nyt kun siihen saa tukea vai tuntuuko suojelu vastenmieliseltä vaikka saattekin korvauksen?

4. Kuinka pitkä sopimus on?

5. Miksei kohteenne ole pysyvässä suojelussa vaan on ympäristötukihanke? Tiedättekö syytä?

6. Olisiko ollut mahdollista saada kohde pysyvään suojeluun tai olisitko ollut kiinnostunut pysyvästä suojelusta jos se olisi mahdollista?

7. Tyydyttääkö saatu korvaus?

Mihin korvauksen tulisi perustua?

8. Minkä tahon kautta lähditte mukaan tähän hankkeeseen? (mhy, ELY, metsäkeskus?)

Ja saitteko sieltä riittävästi tietoa METSO- ja ympäristötuki asioissa? Tuotiinko teille esille tätä asiaa vai otitteko itse asian esille?

9. Onko metsäluonnonsuojelu mielestänne tärkeää? Miksi?

10. Miten metsäluonnonsuojelua tulisi edistää?

Tulisiko metsäluonnonsuojelua edistää ensisijaisesti uusilla suojelualueilla vai talousmetsien luonnonhoidolla?

11. Olisitko halukas toteuttamaan metsäluonnonhoitotöitä ympäristötukikohteella? (esim. lehtojen hoito)

12. Onko teillä aiempaa kokemusta metsien suojelusta?

4.3 Kohderyhmän valinta

Tutkimuksen kohderyhmä valikoitui saamiltani asiakaslistoilta aakkosjärjestyksessä niin, että METSO-hankkeessa mukana olevia metsänomistajia sekä ympäristötukihankkeessa mukana olevia metsänomistajia edustaisi suunnilleen sama määrä haastateltavia. Kaikkien valitsemieni metsänomistajien yhteistietoja ei löytynyt, joten siir-

ryin listalla seuraavan nimen kohdalle.

Tavoitteenani oli saada vähintään parinkymmenen haastateltavan joukko. Suunnitelllessani haastatteluita tiesin, etten ehdi haastatella kaikkia metsänomistajia kasvokkain, joten päätin tehdä noin puolet haastatteluista paikan päällä ja loput puhelimesta. Soitin ensin valitsemilleni metsänomistajille, joita tulisin haastattelemaan ja sovin tapaamisajat heidän kanssaan. Paikan päällä haastateltavien ryhmä valikoitui aakkosjärjestyksen lisäksi asuinpaikan perusteella niin, että toimipisteestäni ei tulisi yli 50 kilometriä matkaa haastateltavan kotiin. Minulle oli varattu yksi työviikko aikaa tehdä paikan päällä tapahtuvat haastattelut. Kaikista niistä, joille soitin, kaksi metsänomistajaa kieltäytyi haastattelusta. Sain sovittua 10 haastattelua.

Puhelinhaastatteluihin valitsemani metsänomistajat kokosin suoraan saamiltani listoilta aakkosjärjestyksessä, eikä heidän asuinpaikkansa vaikuttanut valintaan. Näille haastateltaville soitin aina ehtiessäni ja kysyin kiinnostusta tulla haastateltavaksi tutkimukseeni. Suostuvan vastauksen saadessani tein haastattelun heti. Kaikista, joille soitin, yksi kieltäytyi haastattelusta. Sain tehtyä 14 haastattelua.

5. TULOKSET

Tässä osiossa esittelen haastateltavat, haastattelut ja koko otantajoukon tulokset.

5.1 Haastattelut

Haastattelin yhteensä 24:ää metsänomistajaa, joista 10 on mukana METSO-hankkeessa, neljä METSO-hankkeen etenemisen keskeyttänyttä ja 10 ympäristötuki-hankkeessa mukana olevaa. Kaikista haastateltavista miehiä oli 17 ja naisia 7. Iältään haastateltavista yli 60-vuotiaita oli 15 ja 40 - 60-vuotiaita 9. Maalla asuvia oli 18 ja kaupungissa asuvia 6. Korkeasti koulutettuja oli 11 ja alemman koulutusasteen käyneitä oli 13. Paljon metsää omistavia oli 16, kohtuullisesti metsää omistavia oli viisi, vähän metsää omistavia oli yksi ja tiedon salassa pitäneitä kaksi.

Esittelen haastateltavat ja haastatteluiden vastaukset satunnaisessa järjestyksessä alka-

en kuitenkin METSO-hankkeista ja METSO-hankkeen keskeyttäen.

5.1.1 Metso

40-vuotias maalla asuva alemman koulutusasteen käynyt mies, jolla on noin 100 hehtaaria metsää. Hän laittoi kohteen suojeluun, koska kohde olisi vaikea hakata ja siellä on nähty liito-oravia. Suojelu oli järkevä vaihtoehto. Luontokohde on jyrkänne järven läheisyydessä ja sen pinta-ala on 4 - 5 hehtaaria. Kohde on pysyvässä suojelussa, ja haastateltava pitääkin pysyvää suojelua parempana vaihtoehtona, koska kohteelta ei pystyisi kuitenkaan hakkaamaan mitään. Haastateltava on tyytyväinen korvaukseen, koska sopimushetkellä puun hinta oli alhaalla ja korvaussummasta tuli hyvä. Korvauksen tulisi perustua puuston arvoon ja maapohjaan. Haastateltavan mielestä maksetun korvauksen määrittämissä kriteerit olivat hyvät. Hän piti vapaaehtoisuutta hyvänä ja sitä, että on eri vaihtoehtoja suojella. Haastateltava oli mhy:n ja ELY-keskuksen järjestämässä tilaisuudessa, jossa esiteltiin METSO-hanketta. Ajatus suojelusta jäi mieleen ja hän otti myöhemmin itse yhteyttä ELY-keskukseen. Haastateltava kokee saaneensa riittävästi tietoa asioista. Haastateltava pitää metsäluonnonsuojelua tärkeänä, koska ihmiset kuluttavat ekosysteemiä. On hyvä säästää luontoa ja jättää tilaa eliöille. Isot suojelualueet ovat tärkeitä ja isoja puita tulisi säästää, koska muuten on vain pientä puustoa jäljellä. Talousmetsien hoidossa tulisi ottaa huomioon metsien suojelu, koska niitä on pinta-alallisesti enemmän, kuin suojelualueita. Pitäisi miettiä, miten saisi yhdistettyä talousmetsien hoidon ja metsien suojelun. Haastateltavalla ei ole aiempaa kokemusta metsien suojelusta. Haastattelu on tehty paikan päällä.

Yli 60-vuotias kaupungissa asuva korkeasti koulutettu nainen, jolla on 88 hehtaaria metsää. Hän halusi kohteen suojeluun, koska kyseessä on ainutlaatuinen paikka, jota hän haluaa suojella. Luontokohde on kallioalue, jossa on puro ja laakso. Luontokohteen pinta-ala on viisi hehtaaria ja pysyvää suojelua ehdotettiin. Omistaja pitää pysyvää suojelua parempana vaihtoehtona, koska kohteen tulee pysyä aina luonnontilaisena. Määräaikaisessa suojelussa ei ole haastateltavan mielestä järkeä. Hän ei ollut korvaukseen tyytyväinen, koska sovittua summaa laskettiin ja siksi hän keskeytti hankkeen etenemisen. Hän sanoo nyt suojelevansa kohdetta itsenäisesti. Korvauksen tulisi perustua metsän arvoon, mutta myös maisema-arvot tulisi huomioida. Haastateltavan mielestä on hyvä olla eri suojeluvaihtoehtoja, koska kaikille ei sovi samat ehdot. Hän

keskeytti METSO-hankkeen, koska luvattua korvaussummaa alennettiin. Mhy ehdotti suojelua ja haastateltava kokee saaneensa riittävästi tietoa asioista. Hän pitää kaikkea luonnonsuojelua erittäin tärkeänä, koska eläimille pitää jäädä alueita, joissa liikkua, ihmisten pitää saada nauttia luonnosta ja metsää pitää jäädä myös jälkipolville. Talousmetsissä pitäisi huomioida suojelu, koska näin säästyy luontoa enemmän kuin perustamalla uusia luonnonsuojelualueita. Kaikkialla ei tarvitsisi tehdä aukkohakkuita, sillä samalla tuhoutuu luontoarvoja. Haastatellulla ei ole varsinaista aikaisempaa kokemusta metsien suojelusta, mutta hän on kotona oppinut suojelun tärkeyden. Haastattelu on tehty puhelimitse.

Yli 60-vuotias maalla asuva alemman koulutusasteen käynyt mies, jolla on 90 hehtaaria metsää. Hän laittoi kohteen suojeluun, koska se on maisemallisesti tärkeä ja metsätaloudellisesti vaikea kohde, jota ei voi hakata. Luontokohde on jyrkänne, joka rajoittuu järveen. Luontokohteen pinta-ala on noin kolme hehtaaria ja sille ehdotettiin pysyvää suojelua. Haastateltava pitää määräaikaista suojelua parempana, koska maailma muuttuu nopeasti ja pysyviä asioita on vaikea ajatella. Korvaus ei tyydyttänyt, koska lopullinen korvaussumma oli pienempi, kuin mhy:n asiantuntijan tarjous, joten metsänomistaja jätti hankkeen kesken. Hän kokee myös, että sopimus olisi rajoittanut liikaa toimia kohteella, kuten veteen kaatuneiden puiden pois ottoa. Korvauksen tulisi perustua asiantuntijan antamaan puuston arvoon. Hän pitää vapaaehtoisuutta ja eri vaihtoehtoja hyvänä asiana, koska ihmisillä on eri lähtökohtia. Mhy ehdotti suojelua, ja haastateltava kokee saaneensa riittävästi tietoa asioista mhy:ltä. Hän pitää metsäluonnon suojelua tärkeänä, koska metsän pitää pysyä Suomessa. Talousmetsissä pitäisi päästä luonnonmukaisempiin korjausmenetelmiin, sillä jälki on nykyään karua. Metsiä pitäisi hakata maltillisemmin, kuten ennen vanhaan, jolloin metsät tuottivat silloinkin. Haastateltavalla on aikaisempaa kokemusta metsien suojelusta, sillä ELY-keskus suojeli aiemmin hänen maaltaan kohteen, mikä ei ollut vapaaehtoista. Haastattelu on tehty puhelimitse.

60-vuotias kaupungissa asuva korkeasti koulutettu mies, jolla on noin 70- 80 hehtaaria metsää. Suojeluun laittaminen oli hyvä vaihtoehto, koska hän ei raaski hakata kohdetta. Luontokohteella on kaksi eri palstaa, joista toisella on vanhaa koivua kasvava kasvimaa ja sen pinta-ala on 3,2 hehtaaria. Toinen kohde on hehtaarin kokoinen järven rantaan rajoittuva kostea tervaleppämetsikkö. Molemmat kohteet ovat pysyvässä suo-

jelussa. Haastateltava pitää pysyvää suojelua parempana vaihtoehtona, koska korvaussumman saa kerralla, eikä rahaa tule pienissä erissä. Hän mainitsee myös mahdollisen omistuksen vaihtumisen, jolloin ei tarvitse miettiä, koska suojelu päättyy vaan se jatkuu aina. Hän oli tyytyväinen korvaussummaan ja pitääkin sitä positiivisena yllätyksenä, vaikka kohteen tuotto on menetetty. Verovapaus oli hyvä asia. Korvauksen tulisi perustua puuston arvoon. Haastateltava pitää vapaaehtoisuutta hyvänä, koska pakko-suojelu ärsyttäisi. Mhy ehdotti suojelua, ja metsänomistaja kokee saaneensa riittävästi tietoa asioista mhy:ltä. Hän pitää metsäluonnon suojelua tärkeänä, koska nykyään hakataan liian rajusti. Vanhoja metsiä pitäisi jäädä ja monimuotoisuutta suojella. Suojelu tulisi huomioida talousmetsissä. Haastateltavalla on aikaisempaa kokemusta metsien suojelusta, sillä samalla tilalla on Natura-alue ja suojeluita 1960-luvulta. Haastattelu on tehty puhelimitse.

Yli 60-vuotias maalla asuva korkeasti koulutettu mies, jolla on metsää 35 hehtaaria. Hän laittoi kohteen suojeluun, koska suojelualueita pitää olla ja tässä tapauksessa tuotto talousmetsä mielessä on huono, sillä kohde sijaitsee saarella. Puiden uitto olisi mahdotonta ja jäätien tekeminen kallista, joten suojelu oli sijoitusmielessä hyvä vaihtoehto. Luontokohde on lehto, jossa on runsaasti vanhaa ja osittain lahonnutta puustoa. Luontokohteen pinta-ala on 14 hehtaaria ja se on määräaikaissa suojelussa 10 vuotta. ELY-keskuksesta ei tarjottu pysyvän suojelun sopimusta, mutta haastateltava olisi voinut ottaa pysyvän suojelun, koska pitää sitä parempana vaihtoehtona. Metsä muuttuu koko ajan luonnonmukaisemmaksi, joten 10 vuoden kuluttua olisi vielä suurempi syy suojella, kuin nyt. Jälkipolvet saattaisivat olla eri mieltä suojelutarpeesta, joten ei tarvitsisi miettiä, kun kohde on aina suojeltuna. Haastateltava on tyytyväinen korvaukseen. Korvauksen tulisi perustua puuntuottoon. On hyvä, että METSO on vapaaehtoinen, sillä haastateltava ei hyväksy pakkosuojelua. Mhy ehdotti suojelua ja metsänomistaja kokee saaneensa riittävästi tietoa asioista mhy:ltä. Metsäluonnon suojelu on ehdottomasti tärkeää, sillä ihmisen tulee voida liikkua metsässä. Myös monimuotoisuus on tärkeää, sillä taimikot, jotka on saatu päätehakkuun jälkeen aikaiseksi, eivät ole luonnonmukaisia. Haastateltava ei usko, että luonnonsuojelu talousmetsissä olisi mahdollista, joten hän pitää siksi uusia suojelualueita parempana vaihtoehtona. Haastateltavalla ei ole aikaisempaa kokemusta metsien suojelusta. Haastattelu on tehty puhelimitse.

58-vuotias kaupungissa asuva alemman koulutusasteen käynyt nainen, jolla on metsää 15 hehtaaria. Hän kokee suojelupäätöstä tehdessä olleensa pakon edessä. Asia tuli myös hieman yllätyksenä, sillä metsänomistaja oli tekemässä puukauppaa, kunnes mhy ilmoitti, ettei aluetta voisi hakata. Alueella oli myös käyty tekemässä tutkimuksia metsänomistajan tietämättä, joten haastateltava ei halunnut riitaantua luontoihmisten kanssa ja suostui suojeluun. Luontokohde on todella monimuotoinen lehtokorpi Tiirismaan alueella, jossa on lähde ja puro. Luontokohteen pinta-ala on 4,2 hehtaaria, mutta metsänomistaja olisi halunnut suojella vain 2,5 hehtaaria. Kohde on pysyvässä suojelussa. Haastateltava pitää määräaikaista suojelua parempana, koska kohde tulisi tarkastaa aina määräajoin ja pysyvä sopimus tuntuu liian sitovalta. Hän tuntee pettäneensä jälkipolvensa sitoutuessaan pysyvään suojeluun. Tässä tapauksessa hän kuitenkin ymmärtää pysyvän suojelun, vaikka ei olisikaan halunnut suojelua ollenkaan. Korvaus itsessään tyydytti, mutta hän on miettinyt jälkikäteen saiko liian vähän korvausta, sillä nyt tuotto alueesta jää saamatta. Tuntee siinäkin mielessä pettäneensä lapsensa, kun heille ei tule enää tuloja alueelta. Korvauksen tulisi perustua sen hetkiseen puuston arvoon ja myöhempään puuston tuottoon. Myöhemmin pitäisi ehkä vielä maksaa jokin korvaus. Haastateltavalla oli tietoa eri suojeluvaihtoehdoista, mutta hän pitää parhaana vaihtoehtona maapohjan pitämistä itsellään. Hän ei kokenut suojelua kuitenkaan vapaaehtoiseksi. Tieto suojelun mahdollisuudesta tuli mhy:ltä. Haastateltava olisi kaivannut lisätietoa korvauksesta, mutta on muuten tyytyväinen mhy:n toimintaan. Metsänomistaja hyväksyy ja ymmärtää suojelualueet valtion alueella, mutta ei hyväksy niitä yksityismetsiin. Hänestä se tuntuu riistolta, kun ei saa käyttää omaa maataan ja menee yksityisrajojen yli. Haastateltavan mukaan metsäluonnon suojelua ei tarvitse edistää mitenkään, sillä se ei ole tärkeää. Jos joku haluaa suojella omalla maallaan, se on hyväksyttävää, mutta talousmetsien tämän hetkinen tilanne on jo hyvä. Hänen mukaansa metsän tulee kestää käsittelyä esimerkiksi talvella, mutta jos metsä on hävitäkseen, niin sitten on. Metsänomistajalla ei ole aiempaa kokemusta metsien suojelusta. Haastattelu on tehty paikan päällä.

60-vuotias kaupungissa asuva alemman koulutusasteen käynyt mies, jolla on metsää 100 hehtaaria. Hän halusi kohteen suojeluun, koska se on saarella ja sitä olisi vaikea hakata, mutta myös luontoarvot ja verovapaa korvaus kiinnostivat. Luontokohde on luonnontilainen runsaslahopuustoinen metsikkö. Luontokohteen pinta-ala on neljä hehtaaria ja se on pysyvässä suojelussa. Haastateltava pitää pysyvää suojelua parem-

pana, sillä vieressä olevien tonttien arvo ei koskaan laske, sillä alueella ei saa tehdä mitään. Korvaus ei tyydyttänyt, koska se oli pienehkö. Sen tulisi perustua puuston arvon lisäksi maapohjan arvoon ja menetettyyn tuottoon. Haastateltava pitää vapaaehtoisuutta oikein hyvänä tapana suojella ja sillä saadaan lisää kohteita suojeluun ja siitä saa vielä rahaakin. On hyvä, että on eri vaihtoehtoja suojeluun, sillä kaikille ei sovi kaikki. Metsänomistaja sai tiedon suojelumahdollisuudesta yksityiseltä Haveforestilta, joka hoitaa hänen metsiään. Hän kokee saaneensa riittävästi tietoa ja tilasi METSO-asiantuntijan, jonka kanssa he katsoivat alueen läpi. Hän pitää metsäluonnon suojelua tärkeänä, koska tuleville sukupolvillekin pitää jäädä hakkaamatonta metsää. Hänen mielestään talousmetsiä tulisi hoitaa kuten ennen vanhaan. Hoidettaisi koko ajan ja harvennettaisi, mutta ei hakattaisi kaikkea kerralla pois. Haastateltava mainitsee jatkuvan kasvatuksen periaatteen. Metsänomistajalla ei ole aiempaa kokemusta metsien suojelusta. Haastattelu on tehty paikan päällä.

Alle 60-vuotias kaupungissa asuva korkeasti koulutettu mies, jolla on metsää 80 hehtaaria. Hän halusi suojella kohdetta, koska ei kuitenkaan koskaan hakkaisi aluetta. Alue on myös vaikea pääsyinen ja säilynyt sellaisenaan todella kauan. Hän mainitsee syyksi myös korvauksen. Luontokohteella on kallioalue, jonka päällä on vanha metsä. Luontokohteen pinta-ala on kaksi hehtaaria ja se on pysyvässä suojelussa. Haastateltavan mukaan riippuu kohteesta, onko pysyvä- vai määräaikainen suojelu parempi. Tässä tilanteessa hän pitää pysyvää suojelua parempana, koska kohde ei koskaan muutu ja suojelusta ei tule mitään rasitetta. Metsänomistaja mainitsee esimerkkinä lehdon, joka muuttuu koko ajan ja sen takia 10 vuoden määräaikainen suojelu olisi parempi. Hän pitää hyvänä asiana, että suojelusta saa korvauksen, mutta sitä voisi saada enemmän. Korvauksen tulisi perustua kohteen pinta-alaan ja puustoon. Haastateltava pitää vapaaehtoisuutta ja eri suojelu vaihtoehtoja hyvänä asiana sekä sitä, että on käytettävissä KEMERA-varoja ja ELY-keskuksen rahoja. Metsänomistaja teki itse aloitteen suojelusta ja otti yhteyttä ELY-keskukseen. Hän oli itse selvitelty asioita etukäteen ja tiesi, että rahoittajana toimisi ELY-keskus. Metsänomistaja kokee saaneensa riittävästi tietoa asioista ELY-keskukselta. Hän pitää metsäluonnonsuojelua tärkeänä, koska metsätalous on nykyään niin tehokasta, että jäljellä on kohta enää risukoita ja huonosti hoidettuja taimikoita. Vanhoja metsiä pitäisi säästää eikä hakata. Maalla asuvat ihmiset ymmärtävät metsän arvon erilailla. Haastateltava ei kuitenkaan usko talousmetsien luonnonsuojeluun, sillä esimerkiksi hyönteiset eivät hyödy muutamista jätetyistä la-

hopuista ja suojellun alueen pitäisi kuitenkin olla riittävän iso, että siitä olisi hyötyä. Talousmetsät ja suojelualueet pitäisi pitää erillään toisistaan. Poikkeuksena hän mainitsee kuitenkin luonnontilaiset purot, joita talousmetsissä pitäisi varoa. Haastateltavalla ei ole aiempaa kokemusta metsien suojelusta, mutta hän sanoo opiskelleensa yliopistossa maa- ja metsätieteitä, joten tietää suojelu asioista. Haastattelu on tehty puhelimitse.

48 -vuotias maalla asuva korkeasti koulutettu nainen, jolla on metsää 160 hehtaaria. Hän halusi kohteen suojeluun, koska se on talousmetsä mielessä hankala hoidettava ja suojelu oli siksi hyvä vaihtoehto. Luontokohteella on kallioalue, jyrkänne, kosteikko, lahopuuta ja 1800-luvulla olleen metsäpalon jälkiä. Luontokohde on noin 10 hehtaaria ja se olisi pysyvän suojelun kohde, mutta metsänomistaja keskeytti METSO-hankkeen, koska olisi itse halunnut määräaikaisten sopimuksen ja se ei onnistunut. Hän pitää määräaikaista suojelua parempana, koska ei halua sitoa tulevia sukupolvia. He saavat sitten aikanaan tehdä omat päätöksensä. Korvaus, jota tarjottiin, ei ollut riittävä suhteessa menetykseen. Metsänomistaja ei osaa sanoa mihin korvauksen tulisi perustua, sillä mikään korvaus ei ole riittävä metsänomistajalle menetykseen nähden. Vapaaehtoisuus ei haastateltavan mielestä tässä tapauksessa toiminut. Paperilla kaikki näytti hyvältä, mutta käytännön toteutus ei onnistunut. Vapaaehtoisuus on kuitenkin ajatuksena hyvä, mutta toteutuksena se ei toimi jos ajattelee esimerkiksi vaihtomaa menetelmää. Metsänomistaja teki itse suojelu aloitteen ja otti yhteyttä mhy:n. Hän kokee saaneensa riittävästi tietoa asioista, mutta eri vaihtoehdoista olisi voitu kertoa enemmän. Metsänomistajan mielestä jokainen kohtelee metsäänsä, kuten haluaa. Suojelun tulee olla metsänomistajalähtöistä. Jos omistaa metsää, sitä haluaa yleensä kohdella hyvin. Haastateltavan mielestä talousmetsissä kiinnitetään tarpeeksi huomiota metsien suojeluun eikä uusia luonnonsuojelualueita tarvita. Hän mainitsee, että hänen omalla asuin paikkakunnallaan metsiä huomioidaan hyvin. Metsänomistajalla ei ole aiempaa kokemusta metsien suojelusta, mutta huomioi suojeluasiat omissa talousmetsissään. Haastattelu on tehty puhelimitse.

Yli 60-vuotias maalla asuva alemman koulutusasteen käynyt nainen, jolla on 138 hehtaaria metsää. Hän halusi kohteen suojeluun, koska halusi säilyttää sen. Luontokohde on lehto, jossa on ikivanhoja mäntyjä. Alueen pinta-ala on noin 1,5 hehtaaria ja se on pysyvän suojelun kohde. Hän pitää pysyvää suojelua parempana vaihtoehtona suojel-

la, jotta kohde säilyisi aina. Metsänomistaja keskeytti METSO-hankkeen etenemisen, koska ei halunnut kohteesta tulevia korvausrahoja. Hän toivoo kuitenkin, että jälkipolvetkin säilyttäisivät kohteen. Luvattu korvaus olisi tyydyttänyt, mutta haastateltava ei halunnut rahoja pankkitililleen seisomaan. Hän kuitenkin suojelee kohdetta ilman hankettakin. Haastateltavan mielestä korvauksen tulisi perustua sijaintiin, puustoon ja mahdollisiin luonnonvaroihin. Metsänomistaja pitää vapaaehtoisuutta ja eri suojeluvaihtoehtoja hyvänä asiana. Mhy ehdotti toista kohdetta suojeluun, mutta metsänomistaja kertoi tästä kyseisestä kohteesta. Kokee saaneensa riittävästi tietoa ja on tyytyväinen mhy:n palveluun. Haastateltava pitää metsien suojelua tärkeänä, jotta kauniit maisemat säilyisivät. Esimerkiksi arvopuut, vanhat metsät ja lehmusalueet pitäisi säästää. Haastateltavan mielestä uusia suojelualueita ei tarvitse perustaa, sillä niitä on nyt jo riittävästi. Talousmetsissä voisi huomioida suojelun jättämällä joitakin puita pystyyn ja jättää kannot nostamatta. Hän sanoo, että hakatut talousmetsät ovat ruman näköisiä. Metsänomistajalla ei ole aiempaa kokemusta metsien suojelusta. Haastattelu on tehty puhelimitse.

Yli 60-vuotias maalla asuva korkeasti koulutettu nainen. Hän ei halunnut kertoa metsänomistuksen suuruutta. Hän halusi kohteen suojeluun, koska alue on heikosti uudistettavissa ja siellä on harvinaisia kasveja. Luontokohde on kallioinen ja kivinen alue, jonka pinta-ala on 3,4 hehtaaria ja se on pysyvässä suojelussa. Haastateltava pitää määräaikaista suojelua parempana ja olisi tässäkin tapauksessa halunnut 20 vuoden sopimuksen, koska miettii mitä kohteelle käy jos suunniteltu tienteko alkaa. Metsänomistaja ei ole täysin tyytyväinen saatuun korvaukseen, koska kyseessä on pysyvä suojelu, niin pitäisi saada muutaman prosentin lisää hintaan. Korvauksen tulisi perustua nykypuuston arvoon ja kasvuun. Kun kyseessä on pysyvä suojelu, pitäisi huomioida myös puuston ja maaston vuotuinen menetys. Haastateltava on todella innostunut vapaaehtoisuudesta ja pitää sitä hyvänä tapana suojella. Suojelu ei saa olla pakotettua. Metsänomistaja otti itse yhteyttä ELY-keskukseen lukiessaan lehdestä METSO-suojelusta. Hän kokee saaneensa riittävästi tietoa asioista ELY-keskukselta ja pitää palvelua hyvänä. Haastateltava pitää metsäluonnonsuojelua tärkeänä. Purot ja erikoinen kasvillisuus pitäisi säästää ja kohteet pitää luonnonmukaisina, sillä esimerkiksi istuttaessa monet kasvit häviävät. Hän sanoo itseään kiinnostavan harvinaiset kasvit ja niitä on tärkeää suojella. Haastateltavan mielestä vapaaehtoisuutta pitäisi tuoda enemmän julki, jotta saataisiin enemmän yksityisiltä mailta pieniäkin kohteita suoje-

luun. Isoja luonnonsuojelualueita on jo riittävästi. Metsänomistajalla ei ole aiempaa kokemusta metsien suojelusta. Haastattelu on tehty puhelimitse.

40-vuotias maalla asuva korkeasti koulutettu mies. Hän ei halunnut kertoa metsänomistuksen suuruutta. Hän halusi kohteen suojeluun, koska kohteella ei ole metsätaloudellista arvoa. Maisema muuttuisi rumaksi jos kohde hakattaisi. Metsänomistaja haluaa, että kohde säilyy koskemattomana, sillä tila on ollut suvulla jo 400 vuotta. Samalla alueella on myös liito-oravia ja museoviraston säilyttämiä vanhoja kivirakennelmia. Luontokohde on kallioalue, jossa kasvaa metsälehmäksiä ja tammia. Luontokohteen pinta-ala on noin 3,5 hehtaaria ja se on pysyvässä suojelussa. Metsänomistajan mielestä riippuu kohteesta, onko pysyvä- vai määräaikainen suojelu parempi. Tässä tapauksessa hän mainitsee pysyvän suojelun olevan parempi, koska haluaa kohteen säilyvän aina. Saatua korvaus ei tyydytä, vaikka rahalla ei sinänsä ole väliä. Metsänomistaja olisi suojellut kohdetta muutenkin, mutta korvaukseen ei hänen mielestään lasketa todellista arvoa, vaan vain puun tukkiosan arvo. Korvauksessa pitäisi huomioida tonttimaan ja puun kokonaisarvo eli tukki-, kuitu- ja energiapuu. Summasta voisi vähentää maanmuokkaus- ja istutuskulut. Haastateltava pitää vapaaehtoisuutta hyvänä asiana, niin voi itsekin ehdottaa alueita suojeluun. On parempi, ettei kaikki suojelu ole pakotettua. Metsänomistaja oli miettinyt suojelua 10 vuotta, kunnes soitti itse ELY-keskukseen ja kuuli METSO-hankkeesta. Hän on tyytyväinen palveluun ja kokee saaneensa riittävästi tietoa. Hän on myös tyytyväinen siihen, että hänelle kerrottiin tarkkaan mitä saa tehdä ja mitä ei. Haastateltava pitää metsäluonnonsuojelua tärkeänä, koska jos ajatellaan vain taloudellista arvoa, luonnon monimuotoisuus häviää. Pitäisi saada lisää luonnontilaisuutta, jotta eläimilläkin olisi tilaa. Suojelua tulisi mainostaa enemmän ja tiedottaa metsänomistajille sen vapaaehtoisuudesta, jolloin he suojelisivat varmasti mielellään. Haastateltavalla ei ole aiempaa kokemusta metsien suojelusta. Haastattelu on tehty puhelimitse.

Yli 60-vuotias maalla asuva korkeasti koulutettu mies, jolla on metsää noin 130 - 140 hehtaaria. Hän halusi säilyttää alueen, koska se on tärkeä ja siellä on luontoarvoja. Suojeluun laittaminen oli hyvä vaihtoehto. Luontokohde on saarella, jossa on yhden kilometrin mittainen kalliovyöhyke. Luontokohteen pinta-ala on noin 10 hehtaaria ja se on pysyvässä suojelussa. Haastateltava pitää pysyvää suojelua parempana, koska arvot säilyvät. Toisaalta pysyvässä suojelussa jää tuotto saamatta. Hän pitää saatua

korvausta kohtuullisena, sillä tiesi etukäteen korvausperusteet ja silloin puun hinta oli alhaalla, joka vaikutti summaan. Korvauksen tulisi perustua mottimäärään ja puustolle pitäisi laskea viiden vuoden keskihinta. Vaikeakulkuisuutta ja uudistuskustannuksia ei tarvitsisi vähentää summasta, koska tuotto jää kuitenkin saamatta. On hyvä, että korvaus on verovapaata tuloa. Metsänomistaja pitää vapaaehtoisuutta erittäin hyvänä asiana, sillä se jättää vähän neuvotteluvaraa ja suojele voi toteutua eriasteisena. Metsänomistaja otti itse yhteyttä mhy:n, josta tultiin tekemään arvio. Hän kokee saaneensa riittävästi tietoa asioista lehdistä ja mhy:stä. Haastateltavan mielestä metsien suojele on ehdottoman tärkeää etenkin Etelä-Suomessa, jossa on vain vähän suojelealueita. Metsä on ympäristönä tärkeä ja sillä on muitakin arvoja kuin raha, kuten virkistys, eläimistö, kasvisto ja biotooppien kehittyminen METSO-alueilla. Hänen mukaansa metsänomistajilla on halukkuutta suojelelle, mutta vain silloin jos määrärahoja on riittävästi. Metsäluonnonsuojelela tulisi edistää talousmetsissä ja uusilla suojelealueilla. Arvokkaat luontokohteet tulisi rajata hakkuiden ulkopuolelle, mutta talousmetsissä se ei aina onnistu niin hyvin. Talousmetsien hakkuissa pitäisi ottaa huomioon virkistysarvot, kuten marjastus ja metsästys. Jotkut lajit ovat taantuneet tehometsätalouden takia, mutta toisaalta, uusia on tullut tilalle. Metsänomistajalla on sen verran aiempaa kokemusta metsien suojelelusta, että on vierailnut kansallispuistoissa ja Natura-alueella. Hän ehdottaa, että kulttuuri- ja maisemaympäristösuojelelut voisi liittää mukaan METSO-hankkeeseen. Haastattelu on tehty paikan päällä.

40-vuotias maalla asuva alemman koulutusasteen käynyt nainen, jolla on metsää 55 hehtaaria. Hän laittoi kohteen suojeleluun, koska halusi säästää alueen, mutta sanoo myös rahan vaikuttaneen päätökseen. Hän olisi halunnut toisenkin kohteen suojeleluun, joka on vaahterametsä. Luontokohde on lehmusmetsä ja sen pinta-ala on kaksi hehtaaria ja se on pysyvässä suojelelussa. Haastateltava pitää pysyvää suojelela parempana, mutta sanoo sen myös riippuvan kohteesta. Tässä tapauksessa pysyvä suojelele oli parempi, koska nyt kohde säilyy aina vaikka tulevat sukupolvet olisivatkin eri mieltä. Metsänomistaja on tyytyväinen korvaukseen ja sanoo sen olleen yllättävän hyvä, sillä puusto on hänen mielestään pientä ja halpaa. Hän mainitsee korvaussummaksi yli 20 000 euroa. Korvauksen tulisi perustua puuston- ja maankäytön arvoon. Haastateltava pitää vapaaehtoisuutta ja eri suojelevaihtoehtoja hyvänä asiana, sillä metsänomistajilla on erilaiset tarpeet ja he lähtevät helpommin mukaan vapaaehtoiseen suojeleluun. Mhy otti yhteyttä metsänomistajaan ja hän kokee saaneensa riittävästi tietoa asioista

mhy:ltä. Haastateltava pitää metsäluonnonsuojelua tärkeänä tiettyyn rajaan asti. Merkittävät ja ainutlaatuiset kohteet on hyvä säästää ja nyt se on helpompaa METSO:n ansiosta. Ennen vanhaan suojelu oli rajumpaa ja siihen suhtauduttiin negatiivisemmin. Suojelukohteita on hyvä olla, koska nykyään hakataan niin paljon aukkoja, jotka eivät ole hyvä asia. Metsää pitää kuitenkin hakata. Haastateltava pitää mahdollisena ajatuksena sitä, että talousmetsissä voisi huomioida suojelun, koska kohteet hakataan usein aukoiksi. Mutta toisaalta pienialaiset kohteet yksityismetsissä pitää suojella, jos niissä on jotain erikoista. Haastateltavalla on aiempaa kokemusta metsien suojelusta, sillä hänen maallaan on myös KEMERA-varoin rahoitettu ympäristötukikohde. Haastattelu on tehty paikan päällä.

5.1.2 Ympäristötukihankkeet

61-vuotias maalla asuva korkeasti koulutettu mies, jolla on metsää 100 hehtaaria. Luontokohde on puronvarsi, jonka ympärillä runsaasti myrskypuita. Alueen pinta-alasta ei ole tietoa. Haastateltava pitää ympäristötuen saamista hyvänä asiana. Siitä ei ole mitään haittaa, koska alue vapautuu taas sopimuksen päätyttyä käyttöön ja puut ovat sillä aikaa kasvaneet. Haastateltavan mielestä ei ole väliä, vaikka suojelusta ei saisiakaan korvausta. Kohde on määräaikaisessa suojelussa 10 vuotta. Metsänomistaja ei tiedä olisiko ollut mahdollista saada kohde pysyvään suojeluun, sillä hänelle tarjottiin vain 10 vuoden sopimusta. Vaikka kyseessä on määräaikainen suojelusopimus, hän jatkaa suojelua sen jälkeen itse tai tekee uuden sopimuksen. Haastateltava on tyytyväinen korvaukseen. Hänen mielestään korvauksen tulisi perustua luontoarvoihin, kuten kasvistoon sekä puuntuottoon. Mhy soitti ja ehdotti suojelua metsänomistajalle. Hän on saanut riittävästi tietoa asioista, mutta on vähän pettynyt alueen rajaukseen, joka viivästyti rahapulan takia. Metsäluonnon suojelu on tärkeää, sillä harvinaisuudet kuten tikka, vanhat puut ja kasveja Kotkansiipi on säästettävä. Liikkuminen vanhoissa metsissä on miellyttävämpää, kuin risukoissa. Metsissä pitäisi huomioida myös virkistysarvot, kuten marjastus ja kaunis maisema. Metsänomistajan mielestä metsäluonnonsuojelua tulisi edistää huomioimalla asioita talousmetsien käsittelyssä. Nykyään harvennukset ja avohakkuut ovat liian voimakkaita sekä ainesten otto metsästä liiallista. Pienet puut jätetään pystyyn ja motot vaurioittavat niitä hakatessaan metsää. Hakkuiden jälki on rumaa, varsinkin jos kannot vielä nostetaan. Ennen vanhaan työn jälki

oli siistimpää, kun metsurit hakkasivat maltillisemmin ja noudatettiin jatkuvan kasvatuksen periaatetta. Metsänomistaja olisi itse halukas toteuttamaan luonnonhoitotöitä kohteellaan. Hän kerää sieltä vuosittain polttorankaa. Haastateltavalla ei ole aiempaa kokemusta metsien suojelusta, mutta mainitsee, että hänellä voisi olla muitakin alueita, jotka vaatisivat suojelua. Haastattelu on tehty paikan päällä.

80-vuotias maalla asuva alemman koulutusasteen käynyt mies, jolla on metsää 100 hehtaaria. Luontokohde on kallioaluetta, jossa on vanhoja mäntyjä ja sen pinta-ala on yksi hehtaari. Haastateltava pitää ympäristötuen saamista hyvänä asiana, koska tässä tapauksessa kohde olisi muutenkin jäänyt kokonaan luonnon haltuun. Hän ei pidä suojelua vastenmielisenä, koska säästäisi kohteen muutenkin. Kohde on tärkeä, koska sieltä on aikanaan haettu päreaineita koriste-esineiden tekoa varten. Kyseessä on 10 vuoden määräaikainen sopimus. Hänelle ei ehdotettu pysyvää suojelua eikä hän tiedä olisiko se ollut edes mahdollista tai olisiko metsänomistaja halunnut mukaan sellaiseen. Metsänomistaja on tyytyväinen korvaukseen, sillä se ei tuottaisi metsätaloustaloudessa mitään, koska puustolla ei ole kasvua. Korvauksen tulisi perustua siihen millainen kyseinen kohde itsessään on. Metsäkeskus otti yhteyttä metsänomistajaan soittamalla ja kirjeellä, josta kävi ilmi hyvin kaikki tieto. Haastateltava pitää vesistöjen suojelua tärkeänä, mutta mainitsee myös metsien suojelun tärkeyden muuallakin, kuin pelkästään Suomessa, sillä metsien häviäminen olisi huono juttu. Hänen mielestään esimerkiksi meneillään olevat Talvivaaran kaivokset pitäisi lopettaa. Talousmetsien hoidossa voitaisiin kiinnittää huomiota suojeluun niin, että olisi kuitenkin tuloja. Haastateltavan mielestä aukkohakkuut eivät ole yhtään sen tuottavampia, kuin ennen vanhaan tehdyt harvennukset, joissa osa puustosta jätettiin jäljelle. Metsänomistajan mukaan kohteella on jo toteutettu luonnonhoitotöitä, sillä kuuset otettiin pois, koska ne eivät sopineet kasvualustalle. Tällä hetkellä ei ole tarvetta hoitotöille. Metsänomistajalla ei ole varsinaista aiempaa kokemusta metsiensuojelusta, mutta hän mainitsee entisajan hakkuut, joista hänellä on kokemusta. Silloin hakkuut tehtiin talvella, jolloin juuristo säilyi ja puut tuotiin hevosella pois metsästä. Työnjälki oli siistimpää. Eräänlaisista metsänsuojelua oli sekin. Haastattelu on tehty puhelimitse.

40-vuotias maalla asuva alemman koulutusasteen käynyt mies, jolla on metsää 120 hehtaaria. Luontokohteita on kaksi. Toinen on metsän keskellä oleva suoperäinen lampi ja toinen on kallioalue, jonka päällä kasvaa kituliaita mäntyjä. Alueet ovat yh-

teensä noin kahdeksan hehtaaria. Haastateltava pitää ympäristötuen saamista hyvänä asiana, sillä se kannustaa suojeluun. Metsänomistajaa ei haittaa vaikka kohde on suojelussa ja sitä ei voi käsitellä. Kyseessä on 10 vuoden määräaikainen sopimus. Metsänomistajalle ei ehdotettu pysyvää suojelua, eikä hän tiedä olisiko sellainen ollut mahdollinen. Hän olisi voinut laittaa kohteen pysyvään suojeluun, koska alueilta ei kuitenkaan voi hakata mitään. Hän uskoo, että suojelu jatkuu sopimuksenkin päätyttyä aina. Metsänomistaja pitää korvausta ihan kohtuullisena, varsinkin sen ollessa verotonta tuloa. Häntä ei haittaa, vaikka hakkuutulot jäävät saamatta, koska lammen ympäristö muuttuisi ruman näköiseksi hakkuun jälkeen. Hänen mielestään korvauksen tulisi perustua puuston arvoon, maisemaan ja maapohjaan. Mhy ehdotti suojelua metsänomistajalle, eikä hänellä itsellään ollut käynyt mielessä tällaista vaihtoehtoa. Hän kokee saaneensa riittävästi tietoa. Haastateltavan mielestä metsäluonnon suojelu on tärkeää. Luontoarvot ovat tärkeitä, mutta pitää toimia tilanteen mukaan, sillä joskus on menty liiallisuuksiin. Mainitsee esimerkkinä tikkametsien turhan laajan suojelun. Suojelussa ei tarvitse olla mitään määrättyä pinta-alaa, vaan jos löytyy esimerkiksi jokin kasvi, se pitää suojella. Haastateltavan mukaan talousmetsissä ei tarvitse edistää metsäluonnonsuojelua, paitsi jos löytyy joitain arvokkaita kohteita. Hänen mukaansa yhtiöt ottavat hyvin huomioon esimerkiksi kosteikot, jotka säästetään. Uusia suojelualueita ei tarvita. Metsänomistaja olisi halukas toteuttamaan metsäluonnonhoitotöitä kohteellaan, jos sellaisille olisi tarvetta. Hänellä ei ole aiempaa kokemusta metsien suojelusta. Haastattelu on tehty paikan päällä.

50-vuotias maalla asuva alemman koulutusasteen käynyt mies, jolla on metsää 35 hehtaaria. 3 - 4 eri luontokohdetta, joilla on suo, niittyalue, lehto ja puro. Alueet ovat yhteensä noin 8 - 9 hehtaaria. Metsänomistaja pitää ympäristötuen saamista hyvänä asiana, koska juuri silloin oli rahantarve. Mainitsee kuitenkin huonoksi puoleksi sen, ettei saa puunmyyntituloja 10 vuoden aikana. Haastateltavasta tuntuu mieluisalta, että kohde on suojeltuna, kun siihen saa tukea. Jos korvausta ei saisi, suojelu ei olisi niin mielekästä. Kyseessä on 10 vuoden määräaikainen sopimus eikä pysyvän suojelun sopimusta tarjottu. Haastateltava ei tiedä olisiko ollut mahdollista saada kohde pysyvään suojeluun eikä hän olisi siitä ollut kiinnostunutkaan. Hän mainitsee syyksi sopimuskauden päätyttyä tulevat hakkuut sekä mahdolliset tonttimaat. Metsänomistaja on tyytyväinen korvaukseen. Hänen mielestä korvauksen tulisi perustua puunmyyntituloihin. Metsäkeskus otti yhteyttä metsänomistajaan ja ehdotti suojelua. Metsänomistaja kokee

saaneensa riittävästi tietoa asioista. Hänen mielestään metsäluonnonsuojelu on tärkeää tietyillä alueilla, kuten esimerkiksi suoalueilla. Suojelussa tulisi huomioida linnut, kuten joutsenet. Haastateltavan mielestä nykyinen suojelutilanne on riittävä eikä uusia suojelualueita tarvita. Ympäristötukihankkeet ovat kuitenkin hyviä, koska ne ovat pienialaisia. Metsänomistaja voisi toteuttaa kohteellaan joitain metsäluonnonhoitotöitä jos ne korvattaisi hyvin. Hän pitää esimerkiksi lehtojen hoitoa tarpeellisena. Hänellä ei ole aiempaa kokemusta metsien suojelusta. Haastattelu on tehty paikan päällä.

Yli 60-vuotias maalla asuva alemman koulutusasteen käynyt mies, jolla on metsää 50 hehtaaria. Luontokohde on kallioaluetta, jossa on kostea paikka. Alueen pinta-ala on noin kuusi hehtaaria. Haastateltava pitää ympäristötuen saamista hyvänä asiana, koska suojelulle saa tukea ja kohde pysyy sellaisenaan. Ympäristötukihankkeeseen ei ole pakko suostua ja hän sanookin rahan vaikuttaneen siihen, että lähti mukaan. Kyseessä on 10 vuoden määräaikainen sopimus. Haastateltava ei tiedä olisiko ollut mahdollista saada kohde pysyvään suojeluun, sillä hänelle tarjottiin vain 10 vuoden määräaikaista sopimusta. Hän ei osaa myöskään sanoa olisiko halunnut kohdetta pysyvään suojeluun, koska hänen tyttärensä päättää sellaisista asioista. Metsänomistaja on tyytyväinen korvaukseen, koska kohteen pohja ei ole rehevä ja sieltä ei tulisi muutenkaan mitään tuottoa. Hän ei osaa tarkasti sanoa mihin korvauksen tulisi perustua, mutta siinä pitäisi huomioida ainakin puuntuotto. Hän sanoo myös, ettei ymmärrä suojelukohteita rehevillä pohjilla, joissa kasvaa vain pusikkoa, koska niillä ei ole mitään arvoa. Metsänomistajalla oli jo ennestään yhden hehtaarin kokoinen alue suojeltuna, joten mhy ehdotti, että suojeltaisiin isompi alue aikaisemman kohteen ympäriltä. Hän kokee saaneensa riittävästi tietoa asioista, sillä hän oli 2000-luvun alussa yhteisessä tiedotustilaisuudessa, jossa kerrottiin suojeluasioista. Metsänomistajan mielestä on tärkeää suojella joitain kohteita, mutta joskus suojelu menee yli. Ei osaa sen tarkemmin sanoa asiaan mitään. Haastateltavan mielestä Suomen metsissä harvennukset pitäisi hoitaa ajallaan eli hoitaa metsiä tehokkaammin, jolloin ne tuottaisivat lisää puutakin. Suomen pitäisi hyödyntää enemmän puuta esimerkiksi puusepänteollisuudessa. Metsiä ei saa kuitenkaan hävittää. Haastateltavan mukaan luontokohteella olisi hoitotöidentarvetta, vaikkakin siellä on jokin aika sitten harvennettu liian tiuhassa kasvanutta puustoa. Hänellä ei ole aiempaa kokemusta metsien suojelusta. Haastattelu on tehty puhelimitse.

59-vuotias maalla asuva alemman koulutusasteen käynyt mies, jolla on metsää 40 heh-

taaria. Luontokohteella on suo kangasmetsässä ja pohjavesialue lähellä. Kohteesta on vain yksi kolmasosa kyseisen metsänomistajan maalla ja tällöin pinta-ala on 0,5 hehtaaria. Hänen mukaansa kuitenkin koko suoalue pitäisi suojella, mutta muut metsänomistajat eivät suostuneet siihen. Haastateltavan mielestä ympäristötuen saaminen on asiallinen juttu, sillä kyseinen kohde on harvinainen ja toivoo sen säilyvän. Hän pitää kohdetta luonnon monimuotoisuutta lisäävänä. Metsänomistajaa ei haittaa vaikka kohde on suojeltuna, koska sen metsätaloudellinen hyöty olisi niin pieni ja hän haluaa oikeasti säilyttää kohteen. Hän kuitenkin mainitsee, että on kiva saada suojelusta korvaus. Kyseessä on 10 vuoden määräaikainen sopimus. Metsänomistaja ei osaa sanoa olisiko ollut mahdollista saada kohde pysyvään suojeluun, sillä hänelle tarjottiin vain 10 vuoden sopimusta. Hän ei ehkä suostuisi pysyvään suojeluun jos sellainen olisi mahdollista, koska pitää määräaikaista sopimusta parempana. Sopimuksen voi aina uusia sen päätyttyä. Metsänomistaja pitää vuosikohtaisella tasolla korvausta liian pienenä ja sanoo mhy:n ottaneen liikaa välistä, jolloin lopullinen summa jäi melko pieneksi. Hänen mielestään korvauksen tulisi perustua puuston arvoon, tuottoon, maapohjaan ja virkistyskäyttöön. Mhy soitti ja kysyi suojeluhaluudesta metsänomistajalta. Hän kuitenkin toivoo, että mhy:stä oltaisiin tultu paikanpäälle juttelemaan asiasta muidenkin metsänomistajien kanssa. Hän kokee muuten saaneensa riittävästi tietoa asiasta, mutta tietynlainen kokonaiskuva jäi puuttumaan. Haastateltava pitää metsäluonnonsuojelua tärkeänä, sillä puusto, kasvillisuus ja eläimistö pitää huomioida. Suojelusta on kansantaloudellistakin hyötyä ja puuston kasvatus on tärkeää, koska sillä on työllistävä vaikutus. Haastateltava pitää tämän hetkistä suojelutilannetta hyvänä, eikä uusia suojelualueita tarvita. Jokaisella on kuitenkin oikeus tehdä omalla maallaan mitä haluaa. Metsänomistaja voisi tehdä sellaisia luonnonhoitotoimenpiteitä kohteellaan, jotka auttaisivat kohdetta säilymään. Tässä tapauksessa hän voisi kaivurilla siistiä aluetta, ettei vesi katoa. Hän ei kuitenkaan lähtisi tekemään mitään radikaalia tai metsätaloudellista. Metsänomistaja ei tiedä mitä kohteella saa tehdä ja tarvitseeko luvan, jos haluaa mennä siistimään kohdetta. Hänellä ei ole aiempaa kokemusta metsien suojelusta. Haastattelu on tehty puhelimitse.

Yli 60-vuotias maalla asuva korkeasti koulutettu mies, jolla on metsää 110 hehtaaria. Luontokohde on puro, jonka ympärillä on lähteikköjä ja rehevä ympäristö. Alueen pinta-ala on 3,1 hehtaaria. Haastateltavan mielestä ympäristötuki on hyvä, koska puita ei olisi saanut kuitenkaan hakata. Huonoa hänen mielestään on se, että korvaus on

melko pieni. Se on kuitenkin hyvä, ettei sopimus ole elinikäinen. Metsänomistaja kokee suojelun jonkin verran vastenmieliseksi, koska saadut korvausrahat on jo tuhlatu. Hän ei myöskään ymmärrä tällaista suojelua, jossa puron ympäristöä suojellaan. Se rajoittaa kaikkia toimia alueella. Kyseessä on 10 vuoden määräaikainen sopimus. Haastateltava ei tiedä olisiko ollut mahdollista saada kohde pysyvään suojeluun, sillä hänelle ehdotettiin vain määräaikaista sopimusta. Hän ei olisi ollut kiinnostunut pysyvästä suojelusta, koska alueelle voi tulla joskus muuta käyttöä ja suojelu olisi rajoittanut liikaa. Tulevat sukupolvet saavat aikanaan tehdä omat päätökset asian suhteen. Haastateltava sanoo korvauksen olleen ihan kohtalainen, mutta enemmänkin olisi voinut tulla. Hän mainitsee korvaussummaksi vähän alle 7000 euroa. Hänen mielestään korvauksen tulisi perustua puustomäärään ja olla verrattavissa avohakkuusta tuleviin tuloihin. Summasta ei pitäisi vähentää mitään puuston perusteella. Mhy soitti metsänomistajalle ja ehdotti suojeluvaihtoehtoa. Metsänomistaja kokee saaneensa riittävästi tietoa asioista mhy:ltä. Haastateltava ei pidä metsäluonnon suojelua tärkeänä, koska metsä on uusiutuva luonnonvara ja on häpeällistä antaa puiden mädäntyä metsään. Hän ei kuitenkaan kannata avohakkuuta ja suojelee omissa metsissä olevia vanhoja puita. Haastateltavan mielestä hyvin hoidetuilla alueilla voisi kehittää metsänhoitoa siihen asti, kunnes metsä on hakkuukypsä ja hakataan pois. Hänen mukaansa hyönteisille ei tarvitse jättää puita metsään. Suojelualueitakin pitäisi hoitaa, mutta niitä ei tarvita lisää. Metsänomistaja olisi halukas toteuttamaan kohteellaan metsäluonnonhoitotöitä jos tulo korvaisi työn, mutta muuta tuloa ei tarvitsisi tulla. Hän mainitsee, että hänen luontokohteellaan olisi hoitotarvetta, sillä kohde on alkanut pusikoitumaan, mutta mitään ei kuitenkaan saa tehdä. Haastateltavalla ei ole aiempaa kokemusta metsien suojelusta. Haastattelu on tehty paikan päällä.

Yli 60-vuotias maalla asuva korkeasti koulutettu mies, jolla on metsää 180 hehtaaria. Useita eri luontokohteita, joilla on puronvarsi, avokallioalue ja pieni puro, jonka suojelua metsänomistaja ei ymmärrä. Alueiden pinta-alat ovat yhteensä 3,1 hehtaaria. Haastateltava on tyytyväinen ympäristötukeen, että saa jonkinlaisen korvauksen. Hän ei pidä suojelua vastenmielisenä, sillä olisi suojellut itsenäisestikin osan kohteista, mutta on hyvä, että siihen saa korvauksen. Kyseessä on 10 vuoden määräaikainen sopimus. Metsänomistaja ei tiedä olisiko ollut mahdollista saada kohde pysyvään suojeluun, sillä hänelle tarjottiin vain 10 vuoden sopimusta. Hän olisi kuitenkin ollut halukas laittamaan kohteen pysyvään suojeluun, jos se olisi ollut mahdollista. Metsän-

omistaja ei ole täysin tyytyväinen korvaukseen ja sanoo, että se olisi voinut olla suurempi. Toisaalta mikään korvaus ei koskaan ole riittävä. Hänen mielestään korvauksen tulisi perustua metsän tuottoon ja kasvuun. Metsäkeskus soitti metsänomistajalle ja ehdotti suojelua. Hän kokee saaneensa riittävästi tietoa asioista metsäkeskukselta. Haastateltava pitää metsäluonnon suojelua tärkeänä, koska luonnon monimuotoisuutta pitää vaalia ja arvokkaiden luontokohteiden suojelu on tärkeää. Metsänomistajan mielestä nykyinen suojelutilanne riittää eikä talousmetsissä tarvitse huomioida enempää suojelua eikä tarvita uusia suojelualueitakaan. Hänen omissa metsissään ei ole enempää suojeltavaa. Haastateltava olisi halukas toteuttamaan metsäluonnonhoitotöitä kohteellaan jos olisi aikaa ja siitä saisi korvauksen. Hän on itsenäisesti suojellut järven rantaviivaa, mutta muuta aiempaa kokemusta hänellä ei suojelusta ole. Haastattelu on tehty puhelimitse.

Yli 60-vuotias maalla asuva alemman koulutusasteen käynyt mies, jolla on metsää kuusi hehtaaria. Luontokohde on kallio, jossa on jyrkkä rinne ja järvi lähellä, eikä sinne pääse koneilla. Siksi, se oli hyvä laittaa suojeluun. Alueen pinta-ala on noin yksi hehtaari. Haastateltavan mielestä ympäristötuen saaminen tällaisissa tapauksissa on hyvä juttu, koska kohteella ei olisi muutakaan käyttöä. Hänen mielestään ympäristöasioissa mennään monesti liiallisuuksiin. Metsänomistajan mielestä on mielekästä, että kohde on suojelussa juuri sen takia, kun sille ei olisi muuta käyttöä. Kyseessä on 10 vuoden määräaikainen sopimus. Metsänomistajalle mainittiin pysyvän suojelun mahdollisuudesta, mutta hän halusi itse 10 vuoden määräaikaisen sopimuksen, jotta voi sen jälkeen harkita uudelleen. Metsänomistaja pitää maksettua korvausta liian pieninä. Hän sanoo laskelmien epäonnistuneen, sillä aluksi luvattiin enemmän, kuin mitä hän lopulta sai. Hänen mielestään korvauksessa pitäisi huomioida luonnonsuojelun peruste eli pitäisi saada enemmän, kuin vain puunmyyntitulot. Myös paikka vaikuttaa summaan. Metsänomistaja luki suojeluasioista ja otti itse yhteyttä metsäkeskukseen ajatuksen muhittua vuosia. Hän kokee saaneensa riittävästi tietoa asioista. Metsänomistaja ei pidä metsien suojelua tärkeänä, koska ihminen ei pysty metsää hävittämään vaan ihminen auttaa metsää. Hänen mukaansa esimerkiksi hyönteiset tarvitsevat nuorta metsää vanhan sijasta. Hän mainitsee, että vanhoissa valokuvissa metsät näyttävät paljon surkeammilta, kuin mitä nykymetsät ovat. Haastateltavan mielestä jokainen metsänomistaja voi itse harkita jos haluaa suojella metsäänsä. Uusia suojelualueita ei kuitenkaan tarvita, sillä ihmiset kulkevat niissä ja tallaa, joten yksityismetsät ovat

paremmassa turvassa. Metsänomistaja olisi jossain määrin halukas toteuttamaan luonnonhoitotöitä kohteellaan, kuten myrskypuiden pois hakeminen. Hänellä ei ole aiempaa kokemusta metsien suojelusta, mutta sanoo suojelevansa metsiään viherpiiperöiltä ja hänen metsät kasvaa oikein hyvin. Haastattelu on tehty puhelimitse.

Yli 60-vuotias kaupungissa asuva alemman koulutusasteen käynyt nainen, jolla on metsää 39 hehtaaria. Luontokohde on kallioalue, jonka päällä kasvaa vanhaa metsää ja alapuolella on suo. Alueella on myös laavu, joten sillä on virkistyskäyttö arvoa. Alueen pinta-ala on 10 hehtaaria. Haastateltavan mielestä ympäristötuki on hyvä, koska saa rahaa. Metsänomistajaa ei haittaa, että kohde on suojeltuna, koska ei kaataisi puita kuitenkaan elinaikanaan. Kyseessä on 10 vuoden määräaikainen sopimus. Hän ei tiedä miksei kohde ole pysyvässä suojelussa, koska hänelle tarjottiin vain määräaikaista sopimusta. Hän ei olisi kiinnostunut pysyvästä suojelusta vaikka se olisi mahdollista, koska ei halua tehdä lopullisia päätöksiä. Hänen lapset saavat aikanaan tehdä omat päätöksensä. Metsänomistaja ei ole ajatellut korvausasiaa sen kummemmin, sillä alueelle ei olisi muutakaan käyttöä, joten hän sai vain ilmaista rahaa. Hän ei osaa sanoa mihin korvauksen tulisi perustua ja kysyy kriteereitä. Hän arvelee alueella olevien mäntyjen olevan arvokkaita ja miettii, onko saanut liian vähän korvausta. Mhy soitti ja ehdotti asiaa. Metsänomistaja neuvotteli lastensa kanssa ja kokee saaneensa perustiedon asioista, mutta hän ei itse osannut kysyä mitään, kun ei tiennyt asioista. Metsänomistaja pitää metsäluonnon suojelua tärkeänä. Hän mainitsee esimerkkinä myrskyt, jotka pilaavat maiseman ja avohakkuut, jotka tekevät kauniista maisemasta ruman. Häntä ärsyttävät avohakkuut. Hän kokee luonnon tärkeäksi, sillä hän liikkuu itse paljon metsässä marjassa ja sienessä. Metsänomistajan mielestä luonnonsuojelualueita on jo riittävästi eikä uusia tarvita. Hänen mielestään suojelu ja kauniin maiseman säilyttäminen on melko mahdotonta, mutta aina sellaisesta voi haaveilla. Haastateltava olisi halukas toteuttamaan kohteellaan järkevää siistimistä, mutta ei mitään radikaalia niin, että virkistyskäyttö mahdollisuus säilyy. Hänellä ei ole aiempaa kokemusta metsien suojelusta. Haastattelu on tehty paikan päällä.

5.2 Koko aineiston tulokset

Selvitin haastateltavien suojeluhalukkuutta ja siihen vaikuttavia tekijöitä. Haastateluista 11 haluaa suojella luontokohdettaan ilman mitään erityisempää syytä tai vain

siksi, että kokee suojelun ja luontokohteen tärkeäksi tai merkittäväksi. 11 haastatelluista haluaa suojella luontokohdettaan suojeluhallun lisäksi myös käytännön syistä. Syiksi mainittiin kohteen hankala sijainti metsätalouden kannalta, metsätaloudellisesti arvoton kohde, maksettava korvaus, sijoitus ja uudistamishankaluudet. Kaksi haastateltua piti suojelua vastenmielisenä. Toinen näistä vastanneista kokee olleensa pakon edessä suojelupäätöstä tehdessään, vaikka suojelu on vapaaehtoista. Toinen haastatelluista ei ymmärrä suojelua, koska se rajoittaa kohteella toimimista ja saadut korvausrahat on jo tuhlatu.

Haastateltavien luontokohteista kuusi aluetta on alle kolmen hehtaarin kokoisia. Pienin luontokohde on 0,5 hehtaaria ja se on ympäristötukikohde. 10 kohdetta on alle kuuden hehtaarin kokoisia, mutta yli kolme hehtaaria. Seitsemän kohdetta on yli kuuden hehtaarin kokoisia luontokohteita. Suurin luontokohde on määräaikaisessa suojelussa oleva METSO-kohde, jonka pinta-ala on 14 hehtaaria. Haastateltavien kohteista 13 oli metsätaloudellisesti arvottomia tai hankalia kohteita. Suurin osa näistä kohteista oli kallioalueita tai saarella sijaitsevia luontokohteita. Kaiken kaikkiaan kohteet olivat vaihtelevia ja useissa kohteissa esiintyi useampi, kuin yksi biotooppi. Haastateltavien luontokohteet täyttivät seuraavia kriteerejä; kallio, jyrkänne ja sen alusmetsä, kivikkoisuus, lehto, jalopuumetsikkö, ikivanha metsä, jossa runsaasti lahopuuta, liitoravat, puro ja sen lähiympäristö, suoalue, kaskimaa ja niitty. Kallioalueita esiintyi useimmin luontokohdekuvauksissa, kuin jotain muuta yksittäistä tekijää.

Haastateltavien luontokohteista 13 on pysyvässä suojelussa ja ne ovat kaikki METSO-hankkeita. 11 luontokohdetta on 10 vuoden määräaikaisessa sopimuksessa, joista yksi on METSO-hanke ja loput ympäristötukihankkeita. Määräaikaisessa suojelussa mukana olevista yhdelle mainittiin pysyvän suojelun mahdollisuudesta ja tämä oli ympäristötukikohde. Loput yhdeksän määräaikaisen sopimuksen laatinutta ei tiedä syytä miksei kohde ole pysyvässä suojelussa. Pysyvässä suojelussa mukana oleville ei tarjottu määräaikaista sopimusta. 11 haastateltua pitää pysyvää suojelua parempana tai olisi kiinnostunut pysyvästä suojelusta, jos se olisi mahdollista. Nämä haastateltavat pitivät pysyvää suojelua parempana vaihtoehtona, koska kohteelta ei voi kuitenkaan hakata mitään, kohteen tulee säilyä luonnontilaisena ja suojelun aikana se kehittyy luonnontilaisemmaksi koko ajan lisää, saa reilun korvauksen eikä tarvitse miettiä, koska suojelu katkeaa. Yhdeksän vastanneista kokee määräaikaisen suojelun parem-

pana vaihtoehtona, koska pysyvä sopimus tuntuu liian sitovalta, on vaikea ajatella tulevaisuuteen, mahdolliset muutokset kohteella, kuten tontit ja jälkipolvien omat päätökset aikanaan. Kaksi haastateltavista sanoo suojelun keston riippuvan kohteesta, sillä esimerkiksi lehto on koko ajan muuttuva kohde, joka täytyy säännöllisin väliajoin tarkistaa. Kaksi haastateltavista ei osaa sanoa, onko määräaikainen - vai pysyväsuojelu parempi.

Vastanneista 13 oli tyytyväisiä maksettuun korvaukseen. Vastanneista 10 ei ollut tyytyväisiä korvaukseen ja vastanneista 1 ei osannut sanoa. Syitä tyytyväisyyteen ovat alhainen puun hinta sopimushetkellä, verovapaa korvaus, korkea korvaussumma kohteen puustoon nähden ja kohteen metsätaloudellinen tuottamattomuus. Syitä tyytymättömyyteen ovat alempi korvaussumma, kuin mitä aluksi luvattiin, puuntuoton menetykset, ei huomioida puun kokonaisarvoa, ei ole riittävä menetykseen nähden, vuosikohteisella tasolla liian pieni, mhy otti liikaa välistä ja mikään korvaus ei koskaan ole riittävä. Tässä tyytymättömien joukossa oli mukana kolme METSO-hankkeen etenemisen keskeyttänyttä. Nämä keskeyttäneet sanoivat syyksi liian pienen korvaussumman. Vastanneista 20 sanoo, että korvauksen pitäisi perustua puuston arvoon. Tämän lisäksi haastateltavien mielestä muita korvaussummaan vaikuttavia tekijöitä pitäisi olla puuston kasvu, menetetty tuotto, sijainti, pinta-ala, maapohja, maisema, luonnonvarat, kasvisto, virkistyskäyttö, luonnonsuojelun peruste ja avohakkuuseen verrattavissa oleva tulo. Kaksi vastanneista ei osanneet sanoa, mihin korvauksen tulisi perustua.

METSO-hankkeessa mukana olevilta 14:sta kysyttiin vapaaehtoisuuden mielekkyydestä ja eri vaihtoehtoista suojella. 12 haastateltua pitää vapaaehtoisuutta ja eri suojeluvaihtoehtoja hyvänä asiana. Kaksi haastatelluista ei kokenut tätä vapaaehtoiseksi tai, että vapaaehtoisuus olisi käytännössä toteutunut. Toinen näistä haastatelluista kokee olleensa pakon edessä, sillä hän uskoo luontoihmisten suuttuvan, ellei kyseistä kohdetta suojeltaisi. Kohde on todella monimuotoinen ja sijaitsee Salpausselän harjulla. Toisen mielestä suojelu näyttää paperilla hyvältä, mutta ei toimi käytännössä. Vastaavasti ympäristötukihankkeessa mukana olevilta 10:ltä kysyttiin ympäristötuen saamisen mielekkyyttä. Kaikki ympäristötukihankkeessa mukana olevat pitivät sitä hyvänä asiana. Syiksi mainittiin rahan saaminen, suojeluun kannustaminen ja luontokohteen säilyminen.

METSO-hanke haastatteluissa oli mukana myös neljä hankkeen etenemisen keskeyttänyttä. Näiden kaikkien neljän luontokohteet olivat jo hyväksytyt Metsoon kelpaaviksi ja niistä oli tehty korvauspäätös. Mhy oli korvaussumman arvionantajana kaikissa näissä tapauksissa. Kaksi keskeytti hankkeen alhaisemman korvaussumman takia, kuin mitä oli aluksi luvattu. Toiseksi syyksi mainitaan, että suojelualue rajoittaisi liikaa toimia luontokohteella. Yksi keskeytti hankkeen, koska olisi halunnut määräaikaisen suojelusopimuksen, mutta se ei onnistunut. Yksi keskeytti hankkeen henkilökohtaisista syistä eikä halunnut korvausrahoja pankkiin seisomaan. Kaksi näistä haastatelluista sanoo suojelevansa kuitenkin luontokohteitaan omaehtoisesti.

Kaikista haastatelluista 15 toimi suojeluhankkeen aloittamiseksi mhy:n kautta. 13:sta tapauksessa mhy otti yhteyttä metsänomistajaan ja ehdotti suojelua. Vain kaksi teki itse aloitteen mhy:n ja he olivat molemmat METSO-hankkeessa. 12 mhy:n kautta toiminutta metsänomistajaa koki saaneensa riittävästi tietoa asioista. Kolme haastatelluista kokee kuitenkin kaivanneensa lisätietoja korvauksesta, eri vaihtoehdoista suojelulla, kuten vaihtomaamenetelmä, selkeämpää kokonaiskuvaa ja henkilökohtaisempaa neuvontaa. METSO-hankkeessa mukana olevista neljä toimi ELY-keskuksen kautta ja he kaikki ottivat itse yhteyttä sinne. Nämä neljä kokevat saaneensa riittävästi tietoa asioista. Vastaavasti ympäristötukihankkeessa mukana olevista neljä toimi metsäkeskuksen kautta. Näistä kolmessa tapauksessa metsäkeskus otti yhteyttä metsänomistajaan ja ehdotti suojelua. Vain yksi metsänomistaja otti itse yhteyttä metsäkeskukseen suojeluasiassa. Kaikki neljä haastateltavaa kokevat saaneensa riittävästi tietoa asioista. Yksi METSO-hankkeessa mukana oleva metsänomistaja toimi yksityisen Haveforestin kautta, joka ehdotti suojelua. Metsänomistaja tilasi kuitenkin myöhemmin METSO-asiantuntijan tekemään arvion. Tämä metsänomistaja kokee saaneensa riittävästi tietoa asioista. Kaikista haastatelluista itse suojelualoitteen teki seitsemän metsänomistajaa. Jonkin tahon ehdotuksesta suojeluun lähti mukaan 17 metsänomistajaa. Kaikista haastatelluista 21 metsänomistajaa kokee saaneensa riittävästi tietoa suojeluhankkeeseen liittyvissä asioissa. Kolme metsänomistajaa jäi kaipaamaan lisätietoja suojeluhankkeeseen liittyvissä asioissa.

Metsäluonnon suojelua pitää tärkeänä tai erittäin tärkeänä 17 haastateltavaa. Syiksi suojelun tärkeydelle mainitaan luontoarvot, maisema, vanhat metsät ja isot puut, vesistöt, eläimistö, kasvisto, monimuotoisuus, luonnontilaisuus, biotooppien kehittymi-

nen, jälkipolvet, virkistysarvot, avohakkuuta liikaa, kansantaloudellinen hyöty, työllistäminen ja Etelä-Suomessa suojelualueita vähän. Neljä haastateltavaa pitää metsäluonnon suojelua tärkeänä tiettyyn rajaan asti tietyillä alueilla. Syiksi tähän on mainittu, että suojelun tulee olla metsänomistaja lähtöistä eikä se saa mennä liiallisuuksiin. Suojelussa voisi huomioida erikoiset kohteet, kuten suoalueet ja huomioida lintuja, kuten joutsenia. Kolme haastateltua ei pidä metsäluonnon suojelua tärkeänä. Syiksi nämä kolme mainitsivat, että suojelu yksityismailla ei ole hyväksyttävää, mutta valtion alueella on, metsä on uusiutuva luonnonvara, häpeällistä antaa puun mädäntyä metsässä, ihminen ei pysty metsää hävittämään, ötökät tarvitsevat vanhan metsän sijasta nuorta metsää ja ennen vanhaan metsät olivat surkeammassa kunnossa, kuin nykyään. Kaiken kaikkiaan 10 haastateltua oli huolissaan vanhoista metsistä ja liiallisista avohakkuista.

Selvitin haastateltavien näkemyksiä metsäluonnon suojelun edistämisestä. 10 haastateltavan mielestä suojeluun pitäisi kiinnittää huomiota talousmetsissä. Perusteluiksi vastanneet mainitsivat talousmetsiä olevan pinta-alallisesti enemmän, kuin suojelualueita. Lisäksi heidän mukaansa metsiä hakataan liikaa, harvennukset ja avohakkuut ovat liian voimakkaita, kannonnosto pilaa maiseman, pitäisi olla luonnonmukaisempi korjausmenetelmä, metsurityönjälki hyvää, jatkuvan kasvatuksen periaate ja harvennusten hoito ajallaan. Kahden haastatellun mielestä metsäluonnon suojelua tulisi edistää uusilla luonnonsuojelualueilla, jopa pienillä alueilla yksityismetsissä. He eivät usko, että suojelu talousmetsissä olisi mahdollista, koska metsät hakataan aukoiksi. Kahden haastatellun mielestä metsäluonnon suojelua tulisi edistää sekä talousmetsissä, että uusilla suojelualueilla. Näiden kahden vastanneen mukaan talousmetsissä ei pystytä niin hyvin säästämään kaikkea, kuin suojelualueilla. Suojelualueet ja talousmetsät pitää kuitenkin pitää erillään toisistaan. Kahden haastatellun mukaan metsäluonnon suojelua voisi edistää mainostamalla suojelua ja vapaaehtoisuutta. Yhä useampi metsänomistaja suojelisi varmasti mielellään metsiään, kun heidän tietouttaan lisättäisiin. Kahdeksan haastatellun mielestä metsäluonnon suojelua ei tarvitse edistää mitenkään. Syiksi tähän on mainittu, että suojeluun kiinnitetään jo tarpeeksi huomiota ja se on tällä hetkellä riittävää, suojelu ei ole tärkeää ja yksityismetsät paremmassa turvassa vahingoilta. Tässä yhteydessä kuitenkin mainittiin, että erikoiskohteet metsässä voi säästää ja ympäristötukikohteet ovat hyviä. Kaiken kaikkiaan 16 metsänomistajaa edistäisi metsäluonnon suojelua jotenkin ja kahdeksan ei edistäisi olleen-

kaan.

Ympäristötukihankkeessa mukana olevilta metsänomistajilta kysyttiin heidän halukkuuttaan toteuttaa luontokohteellaan luonnonhoitotöitä. Kuusi haastateltua olisi halukkaita toteuttamaan hoitotöitä jos sille olisi tarvetta. Kolme haastateltua olisi halukkaita toteuttamaan töitä jos siitä saisi korvauksen tai tulot kattaisivat työn kulut. Yhden haastatellun mukaan hänen kohteellaan on jo tehty hoitotöitä ja niille ei ole nyt tarvetta.

Kaikilta haastatelluilta selvitettiin heidän aiempia kokemuksiaan metsien suojelusta. Vain kolmella haastatelluista oli omakohtaista aiempaa kokemusta suojelusta. Yhdellä näistä on ELY-keskuksen suojeluun laittama alue maallaan, toisella Natura-alue ja rauhoituksia 1960-luvulta ja kolmannella METSO-kohteen lisäksi aiempi ympäristötukikohde. 21:llä haastatelluista ei ole aiempaa kokemusta metsien suojelusta. Osa näistä kuitenkin mainitsee tietävänsä suojeluasioista ja vierailleensa suojelualueilla.

6. TULOSTEN TARKASTELU

Tässä osiossa erittelen näiden kahden tutkimusryhmän välisiä vastauksia, huomioin taustamuuttujien mahdolliset vaikutukset ja teen pohdintoja vastausten perusteella. Lopuksi pohdin myös suojelun tulevaisuutta ja muutostarpeita metsänomistajien näkökantojen perusteella.

6.1 Tulosten eroavaisuudet

Metsänomistajien suojeluhalukkuutta selvitetessä ei havaittu suuria eroja METSO-hankkeessa mukana olevien ja ympäristötukihankkeessa mukana olevien metsänomistajien välillä. Ympäristötukihankkeessa mukana olevista metsänomistajista suurin osa ei maininnut erityisiä syitä suojelulle, kun taas METSO-hankkeessa mukana olevista metsänomistajista kahdeksan suojelee luontokohdettaan myös jonkin käytännön syyn vuoksi. Vastaava luku ympäristötukihankkeissa on kolme. Tästä ei voi kuitenkaan päätellä, että METSO-hankkeessa mukana olevat metsänomistajat olisivat vähemmän suojeluhalukkaita tai odottaisivat enemmän korvausta. Monelle maanomistajalle suojelun aloittaminen oli taloudellisesti kannattavaa, koska kohteella ei ollut metsätalou-

dellista käyttöä.

Molempien ryhmien vastauksista selvisi, että suurimmalle osalle oma luontokohde on tärkeä ja sen halutaan säilyvän ilman minkäänlaista hankettakin. Korvausta pidettiin suurimmassa osassa lähinnä suojeluun motivoivana tekijänä. Molemmissa vertailuryhmissä oli yksi suojeluvastainen metsänomistaja. METSO-hankkeessa mukana oleva kaupungissa asuva keski-ikäinen nainen piti suojelua melkein pakkona. Hän sanoi: "Haluaisin käyttää maatani, mutta en saa ja se tuntuu väärältä. Tämä on suorastaan riistoa. Tunnen pettäneeni jälkipolveni." Tässä tilanteessa metsänomistaja ei tuntunut täysin ymmärtävän METSO-suojelun ideaa. Ympäristötukihankkeessa mukana oleva maalla asuva eläkeläismies kuvasi omia tuntemuksiaan näin: "En ymmärrä tällaista suojelua, että joku ojan varsi pitää suojella. Se rajoittaa kaikkia toimia kohteella."

Luontokohteita vertailtaessa kävi ilmi, että METSO-kohteista yhdeksän on metsätaloudellisesti arvottomia kohteita, kun taas ympäristötukikohteista vain neljä on metsätaloudellisesti arvottomia. Suurin luontokohde pinta-alaltaan on 14 hehtaaria ja se on METSO-kohde. Pienin kohde on 0,5 hehtaaria ja se on ympäristötukikohde. METSO-kohteiden kuvauksiksi mainittiin kallio, jyrkänne, kivikkoisuus, lehto, jalopuumetsikkö, ikivanha metsä, liito-oravat, kaskimaa ja puro. Ympäristötukikohteiden kuvauksiksi mainittiin puro, kallio, suo, lehto, niitty ja kitukasvuinen puusto. METSO-kohteista seitsemässä on kallioalue ja ympäristötukikohteista kuudessa. Kohteita ei voi täysin vertailla keskenään, koska valintaperusteet METSO-ohjelmaan ja ympäristötukikohteille ovat erilaisia.

METSO-hankkeessa mukana olevista kahdeksan pitää pysyvää suojelua parempana vaihtoehtona, kun taas ympäristötukihankkeessa mukana olevista vain kolme olisi kiinnostunut pysyvästä suojelusta. Nämä kolme ovat maalla asuvia miehiä, jotka omistavat paljon metsää. METSO-hankkeessa mukana olevista pysyvän suojelun kannattajista viisi on miehiä ja kolme on naisia. Näistä viisi asuu maalla ja kolme asuu kaupungissa. Kaikilla muilla paitsi yhdellä on paljon metsää. METSO-hankkeessa mukana olevista neljä pitää määräaikaista suojelua parempana ja ympäristötukihankkeessa mukana olevista viisi. METSO-hankkeessa mukana olevista määräaikaisen suojelun kannattajista kaksi on hankkeen etenemisen keskeyttäneitä ja yksi on suojeluvastainen. METSO-hankkeessa mukana olevista kaksi sanoo sopimuksen keston

järkevyyden riippuvan kohteesta. Ympäristötukihankkeessa mukana olevista kaksi ei osaa sanoa, olisiko kiinnostunut pysyvästä suojelusta. Nämä molemmat ovat maalla asuvia miehiä, joilla on paljon metsää.

Metsänomistajien mielipiteitä suojelun kestosta ohjailee varmasti oma jo pohjalla oleva suojelukokemus. METSO-hankkeet ovat pysyvässä suojelussa ja niistä on maksettu metsänomistajalle korkeampi hinta, kun taas ympäristötukihankkeessa mukana olevat metsänomistajat odottavat kohteen vapautuvan metsätalouskäyttöön sopimuksen päätyttyä. Korkeampi korvaussumma ei kuitenkaan täysin vaikuta METSO-hankkeessa mukana olevien metsänomistajien mielipiteeseen, sillä suurempi osa heistä oli tyytymättömämpiä korvaukseen kuin ympäristötukihankkeessa mukana olevat. METSO-hankkeessa mukana olevat metsänomistajat pitävät siis suojelun jatkuvuutta tärkeämpänä kuin toinen vertailuryhmä.

METSO-hankkeessa mukana olevien metsänomistajien mielipiteet korvauksesta jakautuivat tasaisemmin kuin ympäristötukihankkeessa mukana olevien. METSO-hankkeessa mukana olevista puolet on tyytyväisiä maksettuun korvaukseen ja toinen puolikas ei ole tyytyväinen. Tyytymättömissä on mukana METSO-hankkeensa keskeyttäneistä metsänomistajista kolme. Yksi näistä keskeyttäneistä metsänomistajista kommentoi korvausta näin: "Korvaus ei tyydyttänyt, koska hintaa laskettiin sovitusta." Muita syitä tyytymättömyyteen on, ettei korvauksessa ole huomioitu puuntuoton menetystä eikä kokonaisarvoa puulle. Korvaukseen tyytyväinen METSO-hankkeessa mukana oleva metsänomistaja kommentoi korvausta näin: "Korvaus tyydyttää ja olen positiivisesti yllättynyt. On hyvä, että korvaus on verotonta."

Ympäristötukihankkeessa enemmistö on tyytyväisiä korvaukseen, sillä vain kolme metsänomistajaa pitää korvausta liian pienenä ja yksi metsänomistaja ei osaa sanoa. Yksi näistä korvaukseen tyytymättömistä ympäristötukihankkeessa mukana olevista metsänomistajista kommentoi näin: "Korvaus ei koskaan tyydytä, sillä enemmänkin saisi olla. En ole ihan tyytyväinen." Muita syitä tyytymättömyyteen on ne, että mhy otti liikaa välistä, korvaus on vuosikohtaisella tasolla liian pieni ja laskelmat epäonnistuivat, koska rahaa tulikin vähemmän mitä luvattiin. Korvaukseen tyytyväinen metsänomistaja taas kommentoi näin: "Korvaus tyydyttää, koska kohde ei tuottaisi metsätalous käytössä mitään."

METSO-hankkeessa mukana olevat metsänomistajat saattavat kokea tyytymättömyyttä korvaussummaan, koska heidän kohteensa ovat pysyvässä suojelussa, kun taas ympäristötukihankkeessa kohteet palautuvat metsänomistajien käyttöön sopimuksen päätyttyä ja heille on mahdollisesti odotettavissa vielä tuloja kohteelta. METSO-hankkeessa mukana oleva metsänomistaja kommentoi näin: "Korvaus ei ihan tyydytä, koska kyseessä on pysyvä suojelu, joten pitäisi saada muutaman prosentti lisää hintaa."

Kysyttäessä korvausperusteista 13 METSO-hankkeessa mukana olevaa metsänomistajaa sanoi, että korvauksen pitäisi perustua puuston arvoon ja tuottoon. Ympäristötukihankkeessa mukana olevilla vastaava luku on seitsemän. METSO-hankkeessa mukana olevista kahdeksan mainitsi myös muita korvausperusteita. Näitä ovat sijainti, pinta-ala, maapohja, maisema ja luonnonvarat. Ympäristötukihankkeessa mukana olevista kuusi mainitsi muita korvausperusteita, joita ovat kasvisto, maisema, maapohja, virkistyskäyttö sekä verrattavissa olevan avohakkuun tulot. Molemmissa vastausryhmissä oli yksi metsänomistaja, joka ei osannut sanoa, mihin korvauksen tulisi perustua. Molemmissa tapauksissa kyseessä oli nainen, mutta muilla taustamuuttujilla ei huomattu olevan vaikutusta vastaukseen.

METSO-hankkeessa mukana olevista metsänomistajista suurempi osa kuin ympäristötukihankkeessa mukana olevista haluaisi korvauksen perustuvan tuottoon ehkä siksi, että heille ei ole odotettavissa tuloja kohteelta tulevaisuudessa. Ympäristötukihankkeessa mukana olevat metsänomistajat haluaisivat huomioida korvauksessa ehkä enemmänkin lyhytaikaisempia muuttujia, kuten kasvisto ja virkistyskäyttö.

12 METSO-hankkeessa mukana olevaa metsänomistajaa piti vapaaehtoisuutta hyvänä asiana. Haastatteluiden perusteella suojelu koetaan mielekkäämmäksi, kun kyseessä ei ole pakkosuojelu. Monet myös kokivat, että vapaaehtoisuus kannustaa suojeluun ja on helpompaa itse ehdottaa kohteitaan mukaan. METSO-hankkeessa koetaan myös olevan joustavuutta, jolloin voidaan sopia tietyistä oikeuksista luontokohteella. Yksi vapaaehtoisuudesta innostuneista haastateltavista kommentoi asiaa näin: "Vapaaehtoisuus on oikein mainio tapa. Sillä saadaan lisää suojelukohteita mukaan ja jos haluaa suojella, siitä saa vielä rahaakin." Vain kaksi metsänomistajaa ei kokenut METSO-

suojelua vapaaehtoiseksi toiminnaksi. He kommentoivat asiaa näin: "En kokenut tätä vapaaehtoisena, koska ajattelin luontoihmisten hermostuvan, ellen laita kohdetta suojeluun" ja "Vapaaehtoisuus ei tässä tapauksessa toiminut, koska olisin halunnut kohdeen määräaikaiseen suojeluun. Paperilla asia näyttää hyvältä, mutta ei sitten käytännössä toimikaan, joten kohde jää suojelematta." Mahdollisia syitä epäonnistumisen tuntemuksiin saattoivat olla tietämättömyys asioista ja omista oikeuksista. Neuvonta ja tiedotus asioista olisivat voineet auttaa asiaa.

Vastaavasti ympäristötukihankkeessa mukana olevilta metsänomistajilta kysyttiin heidän mielipiteitään ympäristötuen saamisesta suojelun yhteydessä. Kaikki haastateltavat pitivät tuen saamista hyvänä asiana. Näiden kahden ryhmän väliltä ei voi tehdä suoria päätelmiä suojelun onnistumisesta, sillä METSO-hanke on enemmän vapaaehtoinen, ja tällöin metsänomistajalla on varaa päättää, haluaako kohdettaan suojeluun ja ottaa siitä korvausrahoja. Ympäristötukihanke on taas enemmänkin metsälakikohteiden suojelua, jolloin metsänomistajalla ei ole niin suurta päätösvaltaa asiassa, ja silloin moni ottaa mielellään rahaa korvaukseksi siitä, että kohde suojeltaisiin joka tapauksessa.

Näiden tulosten perusteella voidaan kuitenkin suuntaa antavasti sanoa, että suojeluhanke on onnistunut metsänomistajien kannalta paremmin ympäristötukihankkeissa, joissa näytettiin olevan tyytyväisempiä lopputulokseen. METSO-hanketta koskevissa haastatteluisissa oli mukana neljä metsänomistajaa, joilla hankkeen eteneminen oli kariutunut. Tämän mahdollisti Metson vapaaehtoisuus. Syiksi keskeytyksille ilmeni pysyvä suojelu, johon ei haluttu sitoutua. Ympäristötukihankkeet ovat määräaikaisia, jolloin niihin voi olla helpompi sitoutua. Myös korvaussumman takia hankkeet keskeytettiin. Yksi keskeyttäneistä metsänomistajista kommentoi asiaa näin: "En lopulta halunnut mukaan Metsoon, sillä tarjottua korvaussummaa laskettiin. Suojelen nyt kohdetta itsenäisesti."

METSO-hankkeessa mukana olevista metsänomistajista yhdeksän toimi mhy:n kautta aloittaakseen suojelun, ja näistä kaksi metsänomistajaa teki itse aloitteen. Seitsemän mhy:n kautta toiminutta metsänomistajaa koki saaneensa riittävästi tietoa asioista. Kaksi haastatelluista jäi kaipaamaan tietoa korvauksesta ja eri vaihtoehdoista suojella. Ympäristötukihankkeissa kuusi metsänomistajaa toimi mhy:n kautta, mutta mhy teki

kaikki aloitteet. Näistä metsänomistajista viisi koki saaneensa riittävästi tietoa asioista mhy:ltä, mutta yksi metsänomistaja olisi kaivannut henkilökohtaisempaa neuvontaa, sillä kokonaiskuva jäi puuttumaan. Neljä METSO-hankkeessa mukana olevaa metsänomistajaa toimi ELY-keskuksen kautta ottaen itse yhteyttä sinne, ja he kaikki kokivat saaneensa riittävästi tietoa. Vastaavasti ympäristötukihankkeissa neljä metsänomistajaa toimi metsäkeskuksen kautta ja heistä yksi otti itse yhteyttä sinne. He kaikki kokivat saaneensa riittävästi tietoa asioista metsäkeskuksesta. Lisäksi METSO-hankkeessa yksi metsänomistaja toimi yksityisen Haveforestin kautta, joka ehdotti suojelua. Metsänomistaja koki saaneensa sieltä riittävästi tietoa.

Kaikista METSO-hankkeen metsänomistajista kuusi teki itse suojelualoitteen, kun taas ympäristötukihankkeen metsänomistajista itse aloitteen teki vain yksi. METSO-hankkeessa mukana olevista metsänomistajista moni oli varmasti pohtinut suojelun mahdollisuutta pitkään, ja saadessaan tietää vapaaehtoisesta METSO-suojeluhankkeesta, he ottivat itse yhteyttä. METSO-hankkeessa mukana olevien metsänomistajien omatoimisen aktiivisuuden perusteella voisi päätellä, että he ovat kiinnostuneempia suojelusta kuin ympäristötukihankkeessa mukana olevat, joihin pääsääntöisesti otettiin yhteyttä. METSO-hanke myös varmasti koetaan vapaaehtoisemmaksi, jolloin suojelun aloittaminen voi tuntua helpommalta. METSO-kohteen tunnistaminen maastosta voi olla metsänomistajalle helpompaa kuin ympäristötukikohteen tunnistaminen. METSO-kohteet ovat yleensä laajempia alueita, kun taas ympäristötukikohteet voivat olla todella pienialaisiakin ja siksi vaikeampia erottaa maastosta. METSO-hankkeessa mukana olevat ovat varmasti itsenäisesti selvittäneet suojeluasioita etukäteen tai kuulleet asiasta jostain. On myös mahdollista, että ympäristötukikohteet ovat paremmin mhy:n tiedossa, jolloin sieltä oli helppoa ottaa yhteyttä metsänomistajaan ja ehdottaa asiaa, kun taas ELY-keskuksesta ei välttämättä oteta niin helposti yhteyttä metsänomistajiin, vaan metsänomistajat tekevät aloitteen sinne itse.

Kaksi METSO-hankkeessa mukana olevaa metsänomistajaa ja yksi ympäristötukihankkeessa mukana oleva metsänomistaja olisivat kaivanneet lisätietoja mhy:ltä. METSO-hankkeessa mukana olevista toinen vastusti suojelua ja sanookin näin: "Olin kaivannut lisätietoa korvauksesta, sillä olen miettinyt sitä jälkikäteen. Olen kuitenkin tyytyväinen mhy:n toimintaan." Toinen metsänomistaja teki itse aloitteen mhy:n, mutta jäi kaipaamaan tietoa eri vaihtoehtoista. Hän keskeytti myöhemmin hankkeen

etenemisen, koska olisi halunnut määräaikaisen sopimuksen. Ympäristötukihankkeessa mukana oleva metsänomistaja kokee muuten saaneensa riittävästi tietoa, mutta kokonaiskuva jäi puuttumaan. Muita syitä riittämättömän tiedon saannin kokemiseen mhy:ltä voi olla se, että haastattelija toimi mhy:n edustajana, jolloin metsänomistajien oli helpompi kertoa epäkohdista. Muiden tahojen kautta toimineet olivat tyytyväisiä tiedonsaantiin.

Metsäluonnon suojelua piti tärkeänä tai erittäin tärkeänä 11 METSO-hankkeessa mukana olevaa metsänomistajaa. Vastaava luku ympäristötukihankkeissa oli kuusi. Suhteutettuna haastattelumääriin METSO-hankkeessa osuus oli 79 prosenttia ja ympäristötukihankkeissa 60 prosenttia.

METSO-hankkeessa mukana olevat haastateltavat perustelivat metsäluonnon suojelun tärkeyttä näin: isot ja vanhat puut tulee säästää, eliöille pitää jättää elintilaa, luonnosta voi nauttia, jälkipolvet ja eläimet huomioitava, ei liiallisia avohakkuita, monimuotoisuuden turvaaminen, kaunis maisema ja erikoinen kasvillisuus säästettävä, luonnontilaisuus on huomioitava, biotooppien kehittyminen tärkeää ja vähäiset suojelualueet Etelä-Suomessa säästettävä. Eräs metsänomistaja kommentoi asiaa näin: "Metsäluonnon suojelu on tärkeää, koska metsätalous on niin tehokasta nykyään, että kohta on enää vain risukoita jäljellä ja taimikotkin hoidetaan huonosti nykyään. Kaikki vanhat metsät hakataan, vaikka niitä pitäisi säästää. Maalla asuvat osaavat arvostaa metsän tärkeyttä." Kahdeksan METSO-hankkeessa mukana olevaa metsänomistajaa olikin huolissaan nimenomaan liiallisista avohakkuista ja vanhojen metsien hakkaamisesta. Vastaava luku ympäristötukihankkeissa on kaksi.

Ympäristötukihankkeessa suojelua tärkeänä pitävät metsänomistajat perustelivat kantansa luontoarvoilla, erikoisilla kohteilla, vanhoilla metsillä, vesistöillä, kansantaloudellisella hyödyllä, metsän työllistävällä vaikutuksella, eläimistöllä, kasvistolla, luonnomukaisuudella ja liiallisilla avohakkuilla. Eräs metsänomistaja kommentoi asiaa näin: "Metsäluonnon suojelu on tärkeää, sillä harvinaisuudet, kuten tikka ja vanhat puut pitää säästää. Liikkuminen vanhoissa metsissä on miellyttävämpää kuin risukoissa. Myös luontoarvot ja maisema pitää huomioida."

Ympäristötukihankkeessa mukana olevat metsänomistajat painottivat suojelun tärke-

dessä enemmän pienialaisia erikoisia kohteita, jotka pitäisi säästää, kun taas METSO-hankkeessa mukana olevat metsänomistajat näkivät asian laajempänä kokonaisuutena ja pitivät suojelua tärkeänä muuallakin kuin pienillä kohteilla. Tähän voi olla syynä se, että METSO-kohteet ovat yleensä laaja-alaisempia kohteita niin pinta-alaltaan kuin luontoarvoiltaan kun taas ympäristötukikohteet ovat yleensä pienialaisempia yksittäisiä kohteita, joissa suojellaan monesti vain yhtä biotooppia.

Tässä esimerkit ympäristötukihankehaastatteluista: "Ei tarvitse olla mikään tietty pinta-ala suojeltuna, vaan jos löytyy jokin erikoinen kasvi, niin se pitää suojella" ja "Tiettyillä alueilla metsäluonnonsuojelu on tärkeää, esimerkiksi suoalueet ja tiettyjen lintujen huomiointi". METSO-hankkeen haastatteluista esimerkit: "Metsäluonnon suojelu on tärkeää, koska ihmiset kuluttavat ekosysteemiä, vaikka pitäisi säästää luontoa ja jättää tilaa eliöille" ja "Metsäluonnon suojelu on tärkeää, jotta tuleville sukupolville jää hakkaamatonta metsää."

Suurimmalla osalla kaikista metsäluonnon suojelua tärkeänä pitäneistä metsänomistajista on paljon metsää. Pitää kuitenkin huomioida, että haastattelijoukosta suurimmalla osalla oli paljon metsää omistuksessa. Suuresta omaisuudesta voi olla helpompi antaa pieni pala niin sanotusti muuhun käyttöön kun taas vähän metsää omistavilla ei ole välttämättä niin suurta halua antaa kohteita suojeluun. Syynä voi olla myös tunneside metsään. Monesti paljon metsää omistavat metsänomistajat ovat perineet metsätilansa, jolloin sitä kunnioitetaan eri tavalla ja halutaan sen säilyvän. Muilla taustamuuttujilla ei huomattu olevan yhteneväisyyttä asian tarkastelussa.

Kaksi METSO-hankkeessa mukana olevaa ja kaksi ympäristötukihankkeessa mukana olevaa metsänomistajaa sanoo suojelun olevan tärkeää tiettyyn rajaan asti. METSO-hankkeessa mukana olevat toteavat, että suojelun tulee olla metsänomistajalähtöistä, kun taas ympäristötukihankkeessa mukana olevat sanovat suojelun olevan tärkeää tiettyillä kohteilla ja, että joskus suojelussa on menty liiallisuuksiin. METSO-hankkeessa mukana olevat metsänomistajat tarkoittavat perustelullaan luultavasti juuri METSO:n vapaaehtoisuutta, jolloin metsänomistaja saa itse päättää, suojeleeko metsiään, ja siihen suojelun tulisi yksityismetsissä perustua. Ympäristötukihankkeessa selvästikin ajatellaan pieniä kohteita talousmetsissä, jolloin suojeltava kohde rajattaisiin pois metsätöiden piiristä. Luontokohteen takia ei tulisi rajata turhan isoa aluetta hakkuiden ul-

kopuolelle.

Yksi METSO-hankkeessa mukana oleva metsänomistaja ei pidä metsäluonnon suojelua tärkeänä eikä hyväksy sitä yksityismailla. Tässä tapauksessa kyseessä on kaupungissa asuva keski-ikäinen nainen, jolla on suhteessa vähemmän metsää kuin monilla muilla vastanneilla. Tämä metsänomistaja ei olisi halunnut suojella kohdettaan, mutta koki olleensa pakon edessä. Metsänomistaja myönsi itsekkin, ettei ollut aivan täysin ymmärtänyt suojelun ideaa ja siihen liittyviä asioita. Metsänomistaja kommentoi asiaa näin: "En ymmärrä yksityismetsien suojelualueita. Metsänhoidon tulisi onnistua esimerkiksi talvella omissa metsissä. Jos mitään ei saa tehdä, se menee yksityisyyden puolelle. Jos metsä ei ole säilykseen, niin sitten ei ole. Haluaisin käyttää maatani, mutta en saa ja se tuntuu riistolta."

Myöskään kaksi ympäristötukihankkeessa mukana olevaa metsänomistajaa ei pidä metsäluonnon suojelua tärkeänä. He mainitsevat syiksi metsän olevan uusiutuva luonnonvara, on häpeällistä antaa puun mädäntyä metsään, ihminen ei pysty metsää hävittämään ja hyönteiset tarvitsevat nuorta metsää, eikä vanhaa metsää. Molemmat metsänomistajat ovat yli 60-vuotiaita miehiä. Ikä voi osittain selittää asiaa, sillä metsien suojelu ei ole ollut kovin pitkään puhuttu aihe. On myös ehkä vaikea hyväksyä puiden jättämistä metsään, jos metsästä on tienannut elantoaan. Kyse voi olla myös siitä, että metsänomistajat kokevat tietävänsä, mikä on metsälle hyväksi. Muilla taustamuuttujilla ei huomattu olevan vaikutusta vastauksiin.

Näiden tulosten perusteella voidaan päätellä, että METSO-hankkeessa mukana olevat metsänomistajat pitävät metsäluonnonsuojelua tärkeämpänä kuin ympäristötukihankkeen haastateltavat ja he ajattelevat suojelua laajempänä kokonaisuutena.

Kuusi METSO-hankkeessa mukana olevaa metsänomistajaa kehittäisi metsäluonnon suojelua ensisijaisesti talousmetsissä. He perustelevat kantaansa sillä, että talousmetsiä on pinta-alallisesti enemmän kuin suojelualueita. Lisäksi heidän mukaansa talousmetsissä tulisi kiinnittää huomiota myös aukkohakkuiden tarpeellisuuteen, luonnonmukaisempiin korjuumenetelmiin, jatkuvan kasvatuksen periaatteeseen, joidenkin puiden pystyyn jättämiseen ja kannonnoston tarpeellisuuteen.

Ympäristötukihankkeessa mukana olevista neljä kehittäisi metsäluonnon suojelua talousmetsissä. Heidän mukaansa talousmetsissä hakataan liikaa ja harvennukset ovat liian voimakkaita. Metsien hoito tulisi tehdä ajallaan, jolloin heidän mukaansa metsä tuottaisikin hyvin. Myös he mainitsevat kantojen jättämisen maahan ja jatkuvan kasvatuksen periaatteen. Eräs 80-vuotias haastateltu mies kommentoi suojelun kehittämistä näin: "Talousmetsissä voidaan kiinnittää huomiota asiaan, sillä metsiä voidaan hoitaa niin, että on tuloja. Aukkohakkuut eivät ole sen tuottavampia kuin ennen vanhaan tehdyt harvennukset, joissa osa puustosta jätettiin jäljelle eikä kaikkea otettu kerralla pois."

Kaksi METSO-hankkeessa mukana olevaa metsänomistajaa kehittäisi suojelua uusilla luonnonsuojelualueilla, koska he eivät usko, että suojeluasioiden huomioiminen talousmetsissä olisi mahdollista. Kaksi METSO-hankkeessa mukana olevaa metsänomistajaa kehittäisi suojelua sekä talousmetsissä että uusilla suojelualueilla. Heidän mukaansa talousmetsissä ei pysty säästämään kaikkia kohteita, joten suojelualueitakin tarvitaan. Suojelualueet ja talousmetsät tulisi kuitenkin pitää erillään toisistaan. Kahden METSO-hankkeessa mukana olevan metsänomistajan mukaan suojelua tulisi kehittää ensisijaisesti mainostamalla suojelua ja vapaaehtoisuutta. He uskovat, että metsänomistajat suojelisivat varmasti mielellään omissa metsissään jos vain heidän tietoisuuttaan lisättäisiin.

Kuusi ympäristötukihankkeessa mukana olevaa metsänomistajaa ei kehittäisi metsäluonnon suojelua mitenkään. Vastaava luku METSO-hankkeessa on kaksi. Syiksi on mainittu suojelun olevan tällä hetkellä jo riittävää ja yksityismetsien olevan paremmassa turvassa kuin suojelualueiden, jossa ihmiset tallaavat kaiken.

Kaiken kaikkiaan METSO-hankkeessa mukana olevista 12 metsänomistajaa kehittäisi metsäluonnon suojelua jotenkin. Vastaava luku ympäristötukihankkeissa on neljä. METSO-hankkeessa mukana olevista siis vain kaksi ei kehittäisi suojelua mitenkään. Vastaava luku ympäristötukihankkeissa on kuusi. Näiden tulosten perusteella voidaan päätellä METSO-hankkeessa mukana olevien metsänomistajien olevan enemmän huolissaan metsien tilasta ja suojelun riittävydestä.

Haastateltavilta selvitettiin heidän aiempia kokemuksiaan metsien suojelusta ja selvisi,

että ympäristötukihankkeessa mukana olevilla metsänomistajilla ei ole aiempaa kokemusta metsien suojelusta. METSO-hankkeessa mukana olevista kolmella oli aiempaa kokemusta metsien suojelusta. Heidän suojelukokemuksensa perustuivat heidän omilla maillaan olevaan ELY-keskuksen määräämään suojelualueeseen, Natura-alueeseen, rauhoitukseen 1960-luvulta sekä ympäristötukikohteeseen. Aikaisemmat suojelukokemukset ovat saattaneet vaikuttaa metsänomistajien päätöksiin ryhtyä suojelemaan kohteitaan. Aiempi kokemus on myös varmasti lisännyt metsänomistajien tietoisuutta suojelusta. Näillä kolmella metsänomistajalla on yli 50 hehtaaria metsää. Muita yhdistäviä taustamuuttujia ei ollut.

Koko haastatteluryhmän vastausten perusteella voidaan tulla siihen tulokseen, että METSO-ohjelmassa mukana olevat metsänomistajat ovat valveutuneempia ja innostuneempia metsien suojelusta. Suurimpia epäkohtia suojeluohjelmien toiminnan kannalta ovat metsänomistajien tiedonpuute ja tyytymättömyys maksettavaan korvaukseen.

6.2 Metsäluonnon suojelun muutostarpeet

Metsänomistajahaastatteluiden perusteella metsien suojelua voisi kehittää vähentämällä avohakkuita, lisäämällä tiedotusta ja mainostamalla vapaaehtoisuutta. Suurin osa kehittäisi suojelua juuri nimenomaan talousmetsissä.

Suurimpana muutostarpeena voisi ajatella suojelun mainostamista ja sitä, että innostettaisiin metsänomistajia mukaan suojeluohjelmiin. Luonnonsuojelua pidetään vielä tänäkin päivänä jonkin verran vieraana asiana tai sen kuvitellaan menevän liiallisuuksiin. Mainostamalla suojelun vapaaehtoisuutta, tärkeyttä ja helppoutta olisi mahdollista saada ihmiset kiinnostumaan asiasta. Paikalliset metsänhoitoyhdistykset voisivat esimerkiksi järjestää info-tilaisuuksia, joissa kerrottaisiin eri vaihtoehdoista ja rahoituksesta. Ihannetilanteessa luonnonsuojelun asiantuntijoita olisi enemmän. Metsänhoitoyhdistykset ovat jo alkaneet panostaa METSO-asiantuntijoihin, mutta kaikkialla ei näitä vielä ole.

METSO-ohjelmalle olisi hyvä tulla jatkoa tai kokonaan uusi suojeluohjelma, jonka toimintaperiaate olisi sama kuin nykyisessä ohjelmassa. Tulevaisuudessa suojelun

suosio varmasti kasvaa tiedon lisääntyttyä. Toisaalta tämä vaatii yhteiskunnalta lisää rahoitusta. Huonoimpana tilanteena voisi kuvitella sen, että metsänomistajat ovat säästäneet suojelun, mutta suuren tarjonnan vuoksi varat rahoitukseen loppuvat. Tämä antaisi taas ristiriitaista tietoa ihmisille suojelun merkityksestä. Toisaalta, jos ihmisten tietoisuus ja oikea kiinnostus suojeluasioihin lisääntyisi, voisi kuvitella monien metsänomistajien suojelevan luontokohteita metsissään omatoimisesti ilman minkäänlaisia ohjelmia. Tämä olisi tietysti ihannetilanne.

Suuria luonnonsuojelualueita ei välttämättä tarvita lisää, vaan pienetkin alueet riittävät turvaamaan monia harvinaisia lajeja. Talousmetsissä olisi siis syytä kiinnittää huomiota luontokohteisiin ja säästää ne hakkuiden ulkopuolelle. Tärkein paino suojelun onnistumisessa on yksityismetsissä, joita on Suomessa pinta-alallisesti eniten. Näistä metsistä tulisi saada säästettyä arvokkaat luontokohteet, joten suojeluohjelmien tulisi toimia mutkattomasti. Rahoituksen ja neuvonnan pitäisi olla kunnossa.

Talousmetsien käsittelyyn voisi muutenkin kiinnittää huomiota. Säästöpuiksi tulisi jättää enemmän lahopuita, jolloin monilla lajeilla säilyisi suotuisat oltavat. Tosin muutamaiset puut eivät riitä takaamaan sitä tarvetta, jota monet harvinaiset lajit tarvitsisivat. Lajit luultavasti palaavat aikanaan takaisin kohteelle, mutta etenkin avohakkuun yhteydessä niitä ei pystytä huomioimaan tarpeeksi. Siksi on tärkeää, että jo valmiiksi puuntuotannollisesti heikot alueet säästetään kokonaan ja rajataan hakkuissa tietyt kohteet kokonaan pois. Monilla kohteilla voisi auttaa tilannetta tekemällä hakkuun talviaikaan.

7. JOHTOPÄÄTÖKSET

Mielestäni metsiensuojelun taso on korkea Suomessa. METSO-ohjelman avulla saadaan säästettyä monimuotoisesti tärkeitä kohteita, joiden tarkoituksena ei ole kuitenkaan olla yleisönähtävyyksiä, vaan saadaan oikeasti säästettyä paikkoja, jotka ovat täysin koskemattomia ja joiden olemassa olosta moni ei edes tiedä. Mielestäni voidaan pitää positiivisena asiana, ettei suojeluohjelmilla tavoitella vain taloudellista hyötyä. Toisaalta ihmettelen tuloshakuisen yhteiskuntamme panostusta suojeluohjelmiin, koska valtio ei käytännössä hyödy niistä mitään. Esimerkiksi ympäristötukikohteet, joita

rahoitetaan KEMERA-varoin, ovat 10 vuoden määräaikaista sopimuksia, minkä jälkeen ne palaavat maanomistajan käyttöön. Kenenkään muun ei olettaisi hyötyvän tällaisesta suojelusta paitsi maanomistajan. Määräaikaista suojelusta ei ole suurta hyötyä luonnolle, joka kuitenkin kehittyy suhteellisen hitaasti. Voidaan siis kysyä, mikä on hyöty.

Suomen pinta-alasta noin 78 prosenttia on metsätalousmaata. On mahdotonta, että kaikki metsä ehdittäisiin hakata pois, ennen kuin uutta olisi tilalla. Siksi Suomen metsien tilanne ei ole mielestäni huolestuttava. Metsiä ei saada kokonaan millään hakattua pois. Osa tästä metsästä on kaiken aikaa niin sanottua vanhaa metsää, jossa elää runsaasti lajistoa. Mielestäni on täysin turhaa suojella vanhoja järeitä kuusikoita, joita edes metsäammattilainen ei erota tavallisesta päätehakkuikäisestä talousmetsästä. Suojeltavien kohteiden tulisi olla selkeästi monimuotoisia ja erikoisia. Esimerkiksi luontaisesti syntyneitä jaloja lehtipuumetsiköitä on Suomessa todella vähän. Tällaisia selkeitä kohteita tulisi suojella.

Metsien suojelun tilanne on Suomessa huippua sen takia, että meillä metsät voivat hyvin eikä suojelu ole niin oleellista täällä. Suomi on lähtenyt mukaan kansainväliseen suojeluohjelmaan, joka asettaa Suomen metsiensuojelulle minimitason. Kansainvälisesti ajatellen, Suomen metsät ja niiden monimuotoisuus ovat turvassa, jos verrataan sademetsien tilanteeseen.

Onnistuneen suojelun takaamiseksi kaikkien suojelusopimusten pitäisi olla mielestäni pysyviä. Jotkut kohteet ovat esimerkiksi vanhoihin metsiin verrattuna nopeasti muuttuvia, mutta lajisto, joka ajansaatossa kohteeseen muodostuu, ei sieltä hetkessä lähde pois. Jatkuvalla suojelulla taattaisiin monimuotoisuuden säilyminen aina.

LÄHTEET

Lönnberg, F.G. 2004. Arvokkaiden elinympäristöjen turvaaminen: Metsätalouden kehittämiskeskus Tapio. Helsinki: Metsälehtikustannus Tapio. Karisto Oy.

Meriluoto, M. & Soininen, T. 1998. Metsäluonnon arvokkaat elinympäristöt. Hämeenlinna: Metsälehtikustannus Tapio. Karisto Oy.

Metsähallitus. 2010. Luonnonsuojelu. Saatavissa:

<http://www.metsa.fi/sivustot/metsa/fi/Luonnonsuojelu/Suojelualueet/Sivut/Suojelualueidenverkostollasuojellaanluontoa.aspx> [viitattu 15.5.2012].

Metsäkeskus. 2012. Saatavissa: www.metsakeskus.fi/kemera [viitattu 5.10.2012].

Metsänhoitoyhdistys Päijät-Häme. Saatavissa:

www.mhy.fi/paijathame/esittely/fi_FI/index [viitattu 23.3.2012].

Saaristo, L, Kuusinen, M.& Nieminen, M. 2009. Talousmetsien luonnonhoito.

Metsäammattilaisen käsikirja. Vammala: Metsäkustannus Oy.

Tapio. 2012. Ympäristötuki. Saatavissa: www.metsavastaa.net [viitattu 2.6.2012].

Ympäristöministeriö. Maa- ja metsätalousministeriö. METSO, Metsien monimuotoisuuden toimintaohjelma 2008-2016. Metsänomistajan valinta Suomen luonnon hyväksi. Helsinki: Edita Oyj.

Ympäristöministeriö. Maa- ja metsätalousministeriö. METSO- ohjelma. Saatavissa: <http://metsonpolku.fi/fi/METSO/index.php> [viitattu 1.4.2012].

Ympäristöministeriö. 2008. METSO- ohjelman luonnontieteelliset valintaperusteet. Suomen ympäristö 26/ 2008. Helsinki: Edita Prima Oy.

Ympäristöministeriö. 2009. METSO- ohjelman luonnontieteelliset valintaperusteet. Kuinka tunnistan monimuotoisuudelle tärkeän kohteen metsässäni? Helsinki: Edita Prima Oy.

Ympäristöministeriö. 2012. Luonnonsuojelu. Saatavissa: <http://www.ymparisto.fi/> [viitattu 15.8.2012].